

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ В СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

**для здобувачів вищої освіти
освітнього ступеня «бакалавр»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
всіх форм навчання**

обговорено та рекомендовано
на засіданні кафедри економіки,
обліку і оподаткування
Протокол № 10
від 22 червня 2023 року

ЧЕРНІГІВ 2023

Облік і звітність в страхових організаціях: методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» всіх форм навчання / Укл.: Сидоренко О.О. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023. 104 с.

- Укладач: **Сидоренко Олександр Олександрович**,
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри
економіки, обліку і оподаткування
НУ «Чернігівська політехніка»
- Відповідальний
за випуск: **Дерій Жанна Володимирівна**,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки, обліку і оподаткування
НУ «Чернігівська політехніка»
- Рецензент: **Гливенко Валентина Василівна**,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування
НУ «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	7
1.1. Питання для самоконтролю.....	7
1.2. Теми рефератів.....	8
1.3. Завдання для розв'язання.....	9
1.4. Тести.....	11
Тема 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ У СТРАХОВИКА ПРИДБАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ, НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ, ЗАПАСІВ ТА РОБІТ І ПОСЛУГ.....	14
2.1. Питання для самоконтролю.....	14
2.2. Теми рефератів.....	14
2.3. Завдання для розв'язання.....	15
2.4. Тести.....	17
Тема 3. ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІК СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ І ТЕХНІЧНИХ РЕЗЕРВІВ.....	19
3.1. Питання для самоконтролю.....	19
3.2. Теми рефератів.....	21
3.3. Завдання для розв'язання.....	21
3.4. Тести.....	27
Тема 4. ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІК РЕЗЕРВІВ ЗІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ТА ОБОВ'ЯЗКОВИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ.....	32
4.1. Питання для самоконтролю.....	32
4.2. Теми рефератів.....	33
4.3. Завдання для розв'язання.....	33
4.4. Тести.....	37
Тема 5. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК СТРАХОВИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ОПЕРАЦІЙ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ.....	41
5.1. Питання для самоконтролю.....	41
5.2. Теми рефератів.....	42
5.3. Завдання для розв'язання.....	42
5.4. Тести.....	45
Тема 6. ОБЛІК РОЗМІЩЕННЯ СТРАХОВИХ РЕЗЕРВІВ.....	48
6.1. Питання для самоконтролю.....	48
6.2. Теми рефератів.....	50
6.3. Завдання для розв'язання.....	51
6.4. Тести.....	55
Тема 7. ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА РОЗРАХУНКІВ.....	61
7.1. Питання для самоконтролю.....	61
7.2. Теми рефератів.....	63
7.3. Завдання для розв'язання.....	63
7.4. Тести.....	66
Тема 8. ОБЛІК ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ.....	71

РЕЗУЛЬТАТІВ СТРАХОВИКА.....	71
8.1. Питання для самоконтролю	71
8.2. Теми рефератів	72
8.3. Завдання для розв'язання	72
8.4. Тести.....	75
Тема 9. ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	78
9.1. Питання для самоконтролю	78
9.2. Теми рефератів	79
9.3. Завдання для розв'язання	79
9.4. Тести.....	84
Тема 10. ФІНАНСОВА ТА СПЕЦІАЛЬНА ЗВІТНІСТЬ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	89
10.1. Питання для самоконтролю	89
10.2. Теми рефератів	90
10.3. Завдання для розв'язання	91
10.4. Тести.....	93
Додаток А Робочий план рахунків страховика для виконання практичних завдань	96
Додаток Б Приклад оформлення вирішення завдання	99

ВСТУП

Мета вивчення навчальної дисципліни «Облік і звітність в страхових організаціях» полягає у формуванні науково-професійного світогляду бакалавра спеціальності «Облік і оподаткування» та системи знань з теоретичних основ і практики ведення обліку та складання звітності в страхових організаціях України з урахуванням вимог національних нормативних документів та МСФЗ.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути або розширити такі загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені ОПП:

ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК02. Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.

СК04. Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання.

СК09. Здійснювати зовнішній та внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку і оподаткування.

СК12. Здатність до професійного самовдосконалення. Здатність підтримувати належний рівень знань з обліку та оподаткування, постійно підвищувати свою професійну підготовку. Розуміння складових нормативно-правового забезпечення обліку та оподаткування, його мінливості та спроможність відстежувати його зміни та самонавчатися.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має досягти або вдосконалити такі програмні результати навчання:

ПР03. Визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

ПР04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПР06. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

У підсумку, здобувач вищої освіти повинен знати: нормативну базу з регламентації діяльності страховиків та з обліку у страхових організаціях; способи використання облікової інформації страховика для контролю за фінансово-господарською діяльністю; правила оформлення первинних документів і реєстрів; правила реєстрації різних господарських операцій, пов'язаних зі страховою діяльністю у відповідності з чинною нормативною та методологічною базою; кореспонденцію рахунків при реєстрації різноманітних господарських операцій страховика; порядок складання звітності страховика. Крім того, здобувач вищої освіти буде вміти: визначати сутність об'єктів обліку та розуміти їх роль і місце в діяльності страхової організації; відображати господарські операції страхових організацій у системі рахунків бухгалтерського обліку; використовувати методичний інструментарій обліку та оподаткування операцій страхових організацій; використовувати облікову інформацію для підготовки і складання фінансової, податкової та спеціальної звітності страховика; проводити дослідження змін нормативно-правового забезпечення обліку та складання звітності у страхових організаціях та самонавчатись.

Методичні вказівки містять питання для самоконтролю, практичні завдання, теми рефератів та тестові питання.

Процес вивчення навчальної дисципліни «Облік і звітність в страхових організаціях» неухильно пов'язаний з оволодінням значної кількості навчального матеріалу, більшість якого побудована на основі норм міжнародних стандартів фінансової звітності, законів та інших нормативно-правових актів, що відповідно вимагає від здобувача вищої освіти не тільки знати відповідні норми, а й вміти їх використовувати на практиці. На думку автора, саме виконання практичних робіт у поєднанні із застосуванням питань самоконтролю й тестових питань, будуть сприяти більш глибокому засвоєнню матеріалу, навчить здобувачів використовувати теоретичний матеріал при вирішенні конкретних ситуацій.

Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Питання для самоконтролю

1. Розкрийте зміст понять: страховик, страхувальник, страхування та перестрахування.
2. Чи забороняється здійснювати страхову діяльність на території України страховикам-нерезидентам?
3. Опишіть особливості провадження страхової діяльності страховиками-нерезидентами на території України.
4. Чи має право на відкриття філії в Україні страховик-нерезидент?
5. Опишіть умови за яких страховик-нерезидент має право на відкриття філії в Україні.
6. У якому випадку страхова організація буде вважатись державною?
7. Наведіть перелік дозволених організаційно-правових форм дозволених для створення страховика.
8. Розкрийте спільне та відмінне між повним та командитним товариствами.
9. Назвіть відомі вам об'єкти страхування (предмети договору страхування).
10. Вимоги до мінімального розміру статутного капіталу страховика.
11. Наведіть назву та функції органу, що здійснює державний нагляд за страховою діяльністю в Україні.
12. Які ви знаєте форми страхування?
13. Що може бути предметом безпосередньої діяльності страховика?
14. Чи може торгове підприємство стати страховиком шляхом внесення змін до статутних документів?
15. Наведіть назву органу, який здійснює державний нагляд за страховою діяльністю.
16. Наведіть мету страхового нагляду.
17. Перелічіть функції Уповноваженого органу в сфері страхування.
18. Наведіть особливості ліцензування страховиків.
19. Чи мають право страховики, які отримали ліцензію на страхування життя, займатися іншими видами страхування?
20. Чи мають право страховики утворювати спілки, асоціації та інші об'єднання?
21. Страхові посередники: сутність, види, спільні та відмінні риси.
22. Чи існують законодавчі вимоги щодо діяльності брокерів?
23. Охарактеризуйте основні нормативні документи, які регулюють провадження діяльності страхових та перестрахових брокерів.
24. Опишіть загальні вимоги щодо професійної придатності брокера - фізичної особи-підприємця, керівника брокера - юридичної особи або представництва.
25. Опишіть перелік інформації, яка має бути розміщена обов'язково брокером на власному вебсайті.

26. Які види поточних рахунків в банках зобов'язаний мати брокер – юридична особа?
27. Опишіть відомі вам обмеження до діяльності страхових брокерів.
28. Які види посередницької діяльності має право здійснювати страховий агент?
29. Чи мають право страховики здійснювати посередницьку діяльність як страхові агенти від імені та за дорученням інших страховиків?
30. Опишіть суть посередницької брокерської діяльності.
31. Які, на вашу думку, особливості страхового ринку можна виділити в Україні?
32. Наведіть визначення поняття "Договір страхування".
33. Наведіть перелік реквізитів (умов) які мають бути зазначені у договорі страхування.
34. Наведіть випадки за яких страховик має право відмовлятися від виплати страхового відшкодування.
35. Яким чином повідомляється рішення про відмову в виплаті страхового відшкодування?
36. Перелічіть обставини за яких дія договору страхування припиняється.
37. За яких обставин договір страхування вважається недійсним?
38. У якій валюті страхувальники-резиденти мають право вносити платежі?
39. З якою метою (у яких випадках), страховики-резиденти здійснюють купівлю іноземної валюти/переказ з власних рахунків коштів в іноземній валюті/гривні на користь нерезидентів?
40. З якою метою може купувати іноземну валюту Моторне (транспортне) страхове бюро України?
41. Опишіть основні вимоги до облікової та реєструючої системи фінансових компаній.
42. Чи зобов'язані страховики застосовувати МСФЗ?
43. Опишіть вимоги встановлені законодавством щодо осіб, які претендують на посади керівників страховика (голова правління та головний бухгалтер страховика).
44. Які форми бухгалтерського обліку можуть використовуватись страховиками.
45. Чи існує спеціалізований МСФЗ для страховиків?
46. Наведіть номери рахунків та їх назви, які є специфічними виключно для страховиків.

1.2. Теми рефератів

1. Етапи становлення та розвитку страхового ринку України.
2. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку в Україні.
3. Проблеми розвитку страхування життя в Україні у порівнянні з іншими провідними країнами світу.
4. Рівень страхових виплат в Україні та інших провідних країнах світу.

5. Розвиток перестраховання в Україні.
6. Особливості ведення бухгалтерського обліку та складання звітності у страховиків.
7. Проблеми та перспективи розвитку інституту страхового посередництва в Україні.
8. Функції, права та обов'язки органу нагляду за страховою діяльністю в Україні.
9. Роль добровільних об'єднань страховиків у розвитку страхового ринку України.
10. Страхові договори: сутність, порядок укладання та дострокового припинення їх діяльності.

1.3. Завдання для розв'язання

Завдання 1. Страхова компанія отримала в установленому порядку ліцензію на страхування майна, за що було сплачено 25 тис. грн. За підготовку ліцензійної справи сплачено юридичній компанії 6 тис. грн.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 2. Необхідно навести призначення рахунків (субрахунків) обліку шляхом заповнення другого стовпчика таблиці.

Номер рахунку (субрахунку)	Призначення та характеристика
49	
76	
705	
904	

Завдання 3. Нижченаведена таблиця містить характеристику термінів, визначених законодавством України в сфері страхування. Необхідно правильно поєднати терміни та їх визначення заповнивши для цього перший стовпець.

Терміни: страхування; брокер; повне товариство; командитне товариство; товариство з додатковою відповідальністю; агентська діяльність; брокерська діяльність; договір страхування.

Термін	Визначення терміну
	товариство, всі учасники якого займаються сумісною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність по зобов'язанням товариства всім своїм майном.
	визнається товариство, статутний капітал якого розділено на частки визначені установчими документами розмірів. Учасники такого товариства відповідають по його боргам своїми внесками в статутний капітал, а при недостатності цих сум – додатково належним їм майном в однаковому для всіх учасників кратному розмірі до внеску кожного учасника.
	це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.
	це письмова угода між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній у договорі страхування страхувальником, на користь якої укладено договір страхування (подати допомогу, виконати послугу тощо), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору.
	це професійна діяльність суб'єктів підприємницької діяльності на користь страхувальника або перестраховальника (цедента) (далі — страхувальник), спрямована на визначення його потреби в отриманні страхових послуг, консультуванні, наданні допомоги у розробленні умов договору страхування, пошуку страховиків, які відповідають вимогам страхувальника, веденні переговорів та укладенні договорів страхування за дорученням страхувальника, здійсненні розрахунків за договорами страхування, підготовці документів для врегулювання питання про збитки у разі настання страхового випадку.
	окрема особа або фірма, що займається посередництвом при укладанні угод на фондовій, товарній чи валютній біржах.
	товариство, в якому разом з одним чи більше учасників, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть відповідальність по зобов'язанням товариства всім своїм майном, є один чи більше учасників, відповідальність яких обмежується вкладом в майно товариства (вкладників).
	це діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, уповноважених діяти від імені та на підставі доручення одного або більше страховиків, щодо рекламування, консультування, пропонування страхувальникам страхових послуг та проведення роботи, пов'язаної з укладенням та виконанням договорів страхування (підготовка і укладення договорів страхування, виконання робіт з обслуговування договорів), у тому числі оформлення всіх необхідних документів для своєчасної виплати страхових сум або страхового відшкодування, а також здійснення цих виплат.

Завдання 4. Необхідно прийняти рішення щодо професійної придатності керівника брокера – юридичної особи, на підставі наступної інформації.

Керівник є: цивільно дієздатним; освіта – магістр за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування"; має свідоцтво за результатами навчання за навчальною програмою до вступу на посаду (до початку своєї діяльності) та включення брокера до Реєстру тривалістю 60 годин; досвід роботи у фінансовому секторі 5 років, з яких 9 місяців на керівній посаді.

Завдання 5. Необхідно прийняти рішення щодо відповідності кандидата на головного бухгалтера страховика вимогам встановлених законодавством України до цієї посади, на підставі нижченаведеної інформації.

Кандидат на посаду головного бухгалтера страховика є: цивільно дієздатним; освіта – бакалавр за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування"; має свідоцтво за результатами навчання за навчальною програмою до вступу на посаду (до початку своєї діяльності) та включення брокера до Реєстру тривалістю 60 годин; досвід роботи у фінансовому секторі 8 років, з яких 2 роки на посаді бухгалтера.

1.4. Тести

1. Страховикам-нерезидентами, дозволено здійснювати на території України:

- а) страхування ризиків, пов'язаних з морськими перевезеннями;
- б) страхування ризиків, пов'язаних з комерційною авіацією;
- в) перестраховування;
- г) всі відповіді вірні.

2. Товариство, всі учасники якого займаються сумісною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність по зобов'язанням товариства всім своїм майном, називається:

- а) товариство з обмеженою відповідальністю;
- б) повне товариство;
- в) командитне товариство;
- г) вірна відповідь відсутня.

3. Страховик-нерезидент не має право здійснювати страхову діяльність в Україні, якщо:

а) між уповноваженим органом із здійснення нагляду за страховими компаніями країни, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, та Уповноваженим органом підписано меморандум (укладено угоду) про обмін інформацією;

б) за страховою діяльністю відповідно до законодавства країни реєстрації страховика-нерезидента здійснюється державний нагляд;

в) між Україною та країною, в якій зареєстрований страховик-нерезидент,

укладено міжнародний договір про запобігання податковим ухиленням та уникнення подвійного оподаткування

г) рейтинг фінансової надійності (стійкості) страховика-нерезидента не відповідає вимогам, установленим Уповноваженим органом

4. Реєстрацію філій страховиків-нерезидентів здійснює:

- а) НБУ;
- б) Міністерством фінансів України;
- в) Верховною Радою України;
- д) Кабінетом Міністрів України.

5. **Кептивні страхові компанії** – це компанії створені підприємством (концерном, конгломератом, фінансовою групою тощо) з метою прикриття своїх власних ризиків:

- а) так;
- б) ні.

6. Чи дозволяє Закону України “Про страхування” страховикам утворювати спілки, асоціації та інші об’єднання для координації своєї діяльності, захисту інтересів своїх членів та здійснення спільних програм:

- а) так;
- б) ні.

7. Ліга страхових організацій України, це:

- а) комерційне об’єднання страховиків з метою отримання прибутку;
- б) неприбуткове об’єднання учасників ринку страхових послуг України;
- в) вірна відповідь відсутня.

8. Страховий агент провадить свою діяльність від імені:

- а) страховика;
- б) страхувальника.

9. Чи існує в Україні Реєстр страхових (перестрахових) брокерів:

- а) ні;
- б) так.

10. Чи має право страховий брокер отримувати страхові платежі від страхувальника:

- а) так;
- б) ні;
- в) так, якщо він забезпечує набрання чинності договору страхування не пізніше одного дня після отримання ним страхових платежів.

11. Розмір платежів, отримуваних страховим брокером — фізичною особою

протягом кожного кварталу, не повинен перевищувати:

- а) 100 мінімальних заробітних плат;
- б) 325 мінімальних заробітних плат;
- в) 625 мінімальних заробітних плат;
- г) розмір платежів не лімітується.

12. Страховий брокер може укласти договори страхування з одним страховиком на суму страхових платежів, що не перевищує:

- а) 35 % загальної суми страхових платежів за всіма договорами страхування, укладеними цим брокером протягом року;
- б) 45 загальної суми страхових платежів за всіма договорами страхування, укладеними цим брокером протягом року;
- в) 50 загальної суми страхових платежів за всіма договорами страхування, укладеними цим брокером протягом року;
- г) ліміт не встановлено.

13. З метою забезпечення ліквідності операцій страхового брокера — юридичної особи розмір отримуваних ним страхових платежів протягом кожного кварталу не повинен перевищувати:

- а) розміру сформованого ним страхового резерву;
- б) розміру сформованого ним резерфонового фонду;
- в) розміру сплаченого статутного капіталу страхового брокера;

14. Договір страхування не містить;

- а) об'єкта страхування;
- б) розмір страхової суми за договором страхування;
- в) перелік страхових випадків;
- г) розміри страхових внесків (платежів, премій) і строки їх сплати;
- д) вірна відповідь відсутня.

15. До страховика, що виплатив страхове відшкодування за договором майнового страхування в межах фактичних витрат, переходить право вимоги, яке страхувальник має до особи, відповідальної за нанесений збиток:

- а) Так;
- б) ні.

16. Страховий договір вважається достроково припиненим у разі, якщо перший (або черговий) страховий платіж не був сплачений за письмовою вимогою страховика протягом:

- а) 5 робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги страхувальнику;
- б) 10 робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги страхувальнику, якщо інше не передбачено умовами договору;
- в) 15 робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги страхувальнику, якщо інше не передбачено умовами договору.

Тема 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ У СТРАХОВИКА ПРИДБАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ, НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ, ЗАПАСІВ ТА РОБІТ І ПОСЛУГ

2.1. Питання для самоконтролю

1. Наведіть назву МСБО 16.
2. Яким МСФЗ врегульовано порядок обліку та відображення у звітності інформації щодо нематеріальних активів?
3. Яким МСФЗ врегульовано порядок обліку та відображення у звітності інформації щодо запасів (послуг)?
4. За яких умов страхова організація має обов'язково зареєструватись платником податку на додану вартість?
5. Наведіть приклади видів діяльності страховика, які не є об'єктом оподаткування податком на додану вартість.
6. Наведіть порядок визначення частки використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях, для страховиків які проводили оподатковувану діяльність в минулому році.
7. Наведіть порядок визначення частки використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях, для новостворених страховиків.
8. Наведіть порядок визначення частки використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях, для страховиків, у яких в минулому році були відсутні оподатковувані операції.
9. Перелічіть складові елементи нормативно-правового забезпечення обліку у страховиків України основних засобів, нематеріальних активів, запасів, робіт та послуг.
10. У якому вимірнику визначається частка використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях?

2.2. Теми рефератів

1. Особливості відображення в обліку придбання страховиком основних засобів.
2. Особливості відображення в обліку придбання страховиком нематеріальних активів.
3. Особливості відображення в обліку придбання страховиком запасів.
4. Особливості обліку нематеріальних активів у страховиків.
5. Особливості обліку робіт та послуг у страховиків.

2.3. Завдання для розв'язання

Завдання 1. Страхова компанія платник ПДВ придбала будівлю, яка складається з двох частин (кожну з яких можна продати окремо), за 15 млн. грн з ПДВ. За оцінкою експертів, на момент придбання, ринкова вартість першої частини будівлі складає 5 млн. грн, другої частини – 9 млн. грн. Страхова компанія планує першу частину будівлі використовувати у якості офісу страховика, а другу частину повністю здавати в операційну оренду.

Також, відомо, що в минулому році страхова компанія отримала 9,5 млн. грн доходу від страхової діяльності та 1,5 млн. грн з ПДВ від діяльності, що обкладається ПДВ. На кінець звітного року дохід від страхової діяльності складає – 15,5 млн. грн, а від діяльності, що оподатковується ПДВ – 2,0 млн. грн з ПДВ. Необхідно зробити та обґрунтувати бухгалтерські проведення.

Завдання 2. Страхова компанія платник ПДВ у вересні звітного року придбала комп'ютерну програму за 150 тис. грн з ПДВ, яка буде використана для ведення бухгалтерського обліку. Також відомо: у минулому році страхова компанія отримала 3,5 млн. грн доходу від страхової діяльності, та 0,6 млн. грн з ПДВ від діяльності, що обкладається ПДВ; в цілому за звітний рік дохід від страхової діяльності складає – 5,5 млн. грн, а від діяльності, що оподатковується ПДВ – 1,2 млн. грн з ПДВ. Необхідно зробити та обґрунтувати бухгалтерські проведення.

Завдання 3. Страхова компанія платник ПДВ замовила ремонтні послуги на суму 180 тис. грн з ПДВ для будівлі, яка частково використовується як страховий офіс, а частково здається в оренду. Також відомо, що у минулому році страхова компанія отримала 2,5 млн. грн доходу від страхової діяльності та 0,3 млн. грн з ПДВ від діяльності, що обкладається ПДВ. За звітний рік дохід від страхової діяльності складає – 3,0 млн. грн, а від діяльності, що оподатковується ПДВ – 1,0 млн. грн з ПДВ. Необхідно зробити та обґрунтувати бухгалтерські проведення.

Завдання 4. Страхова компанія платник ПДВ отримала в оренду устаткування (яке буде обслуговувати будівлю, що частково використовується для забезпечення страхової діяльності, а частково для забезпечення діяльності, яка обкладається ПДВ) на таких умовах: строк оренди 5 років, починаючи з 1 січня звітного року, орендна ставка відсотка 20 % річних, мінімальні орендні платежі 300 000 грн ($30\,000 \cdot 10$) сплачуються раз на півроку. По завершенні строку оренди право власності на устаткування переходить орендарю. У минулому році страхова компанія отримала 2,5 млн. грн доходу від страхової діяльності та 0,3 млн. грн з ПДВ від діяльності, що обкладається ПДВ. За звітний рік дохід від страхової діяльності складає – 3,0 млн. грн, а від діяльності, що оподатковується ПДВ – 1,0 млн. грн з ПДВ.

Необхідно зробити та обґрунтувати бухгалтерські проведення.

Завдання 5. Страхова компанія не платник ПДВ купила послуги сторонньої організації на суму 60 тис грн. При цьому відомо, що за минулий рік (протягом останніх 12 календарних місяців) дохід страховика склав 10 млн. грн, з яких 1,21 млн. грн від операцій із здачі будівель в операційну оренду. Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення та пояснити дії страховика, виходячи з вимог податкового законодавства.

Завдання 6. Страхова компанія платник ПДВ придбала у звітному році паливо на суму 560 грн з ПДВ, яке буде використано на відрядження страхового агента на службовому автомобілі до іншого міста. Також відомо, що у минулому році страхова компанія отримала 5,5 млн. грн доходу від страхової діяльності та 0,6 млн. грн з ПДВ від діяльності, що обкладається ПДВ. За звітний рік дохід від страхової діяльності складає – 6,0 млн. грн, а від діяльності, що оподатковується ПДВ – 1,0 млн. грн. Необхідно зробити та обґрунтувати бухгалтерські проведення.

Завдання 7. Страхова компанія придбала автомобіль за 300 тис. грн з ПДВ, який буде використовуватись у робочий час страховими агентами для забезпечення власної діяльності, а в нічний час, у вихідні та святкові дні – здаватись в операційну оренду, для виконання послуг таксі. Також відомо, що у минулому році страхова компанія отримала 16 млн. грн доходу від страхової діяльності та 2 млн. грн з ПДВ від діяльності, що обкладається ПДВ. За звітний рік дохід від страхової діяльності складає – 26,0 млн. грн, а від діяльності, що оподатковується ПДВ – 3,0 млн. грн з ПДВ. Зробити та обґрунтувати бухгалтерські проводки.

Завдання 8. Страхова компанія платник ПДВ придбала будівлю, яка складається з двох частин (які не можна продати окремо), за 15 млн. грн з ПДВ. За оцінкою експертів, на момент придбання, ринкова вартість першої частини будівлі складає 5 млн. грн, другої частини – 10 млн. грн. Страхова компанія планує першу частину будівлі використовувати у якості офісу страховика, а другу частину повністю здавати в операційну оренду.

Також, відомо, що в минулому році страхова компанія отримала 9,5 млн. грн доходу від страхової діяльності та 1,5 млн. грн з ПДВ від діяльності, що обкладається ПДВ. На кінець звітного року дохід від страхової діяльності складає – 15,5 млн. грн, а від діяльності, що оподатковується ПДВ – 2,0 млн. грн з ПДВ. Необхідно зробити та обґрунтувати бухгалтерські проведення.

Завдання 9. Аудиторська фірма провела аудит фінансової звітності страхової компанії та виставила рахунок на суму 150 тис грн. При цьому відомо, що частка використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях у звітному кварталі складає 9,5 %, у минулому році — 20 %. Необхідно зробити та обґрунтувати бухгалтерські проведення.

2.4. Тести

1. Виберіть види діяльності, які обкладаються ПДВ:

- а) страхування;
- б) перестраховування;
- в) діяльність страхових агентів та страхових брокерів, пов'язана зі страхуванням та перестраховуванням
- г) вірна відповідь відсутня
- д) вірно а, б, в.

2. Чи зобов'язаний страховик враховувати вимоги МСБО 16 «Основні засоби» в процесі виконання облікових процедур:

- а) так;
- б) ні.

3. Якщо платник податку придбаває товари, які призначаються для їх використання в операціях, які не є об'єктом оподаткування або звільняються від оподаткування, то суми податку, сплачені у зв'язку з таким придбанням:

- а) не включаються до складу первісної вартості товарів такого платника;
- б) не включаються до складу податкового кредиту такого платника;
- в) включаються до складу податкового кредиту такого платника;
- г) включаються до складу первісної вартості товарів такого платника;
- д) спочатку включається до складу податкового кредиту, з подальшим нарахуванням податкових зобов'язань та включенням до собівартості такого товару.

4. При придбанні основних засобів, призначених частково для забезпечення страхової діяльності та частково для здачі в оренду, сума ПДВ, сплачена постачальнику до податкового кредиту зараховується:

- а) повністю;
- б) лише в частині, яка припадає на неоподатковувані ПДВ операції;
- в) лише в частині, яка припадає на оподатковувані ПДВ операції визначена за даними минулого року;
- г) лише в частині, яка припадає на оподатковувані ПДВ операції визначена за даними минулого року, або за фактичними даними першого податкового звітного періоду.

5. Розрахунок частки використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях відбувається;

- а) у відсотках як відношення обсягів з постачання оподатковуваних операцій за попередній календарний рік до сукупних обсягів постачання оподатковуваних та неоподатковуваних операцій за цей же попередній календарний рік.

б) у відсотках як відношення обсягів з постачання оподатковуваних операцій (без урахування сум податку) за попередній календарний рік до сукупних обсягів постачання оподатковуваних та неоподатковуваних операцій (без урахування сум податку) за цей же попередній календарний рік.

в) вірна відповідь відсутня.

6. Визначена за даними минулого року у процентах частка використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях:

а) застосовується протягом першого кварталу звітного року;

б) застосовується страховиком протягом поточного календарного року;

в) застосовується страховиком протягом поточного і наступних років;

7. Перерахунок частки використання необоротних активів в оподатковуваних операціях здійснюється за результатами:

а) 12;

б) 12, 24;

в) 12, 24 і 36 місяців їх використання;

г) календарного року.

8. За минулий рік загальний обсяг діяльності страховика склав 2,0 млн грн, у тому числі діяльність, яка обкладається ПДВ — 300 тис. грн. з ПДВ. Тоді, частка оподатковуваних операцій буде дорівнювати:

а) 0,15;

б) 0,2;

в) 0,1282.

9. За минулий рік загальний обсяг доходів страховика без податку на додану вартість склав 2,0 млн грн, у тому числі діяльність, яка обкладається ПДВ — 300 тис. грн. Тоді, частка оподатковуваних операцій буде дорівнювати:

а) 0,15;

б) 0,2;

в) 0,1282;

10. При придбанні землі, як окремого об'єкта власності, 1 % збору на обов'язкове державне пенсійне страхування:

а) сплачується;

б) не сплачується.

Тема 3. ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІК СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ І ТЕХНІЧНИХ РЕЗЕРВІВ

3.1. Питання для самоконтролю

1. Наведіть мінімально можливі розміри статутного капіталу страховиків залежно від видів страхування, якими вони займаються.
2. Наведіть складові гарантійного фонду страховика.
3. Опишіть передбачені законодавством України спеціальні вимоги до формування або збільшення статутного капіталу.
4. Які види активів заборонено використовувати для формування статутного капіталу страхової організації в Україні?
5. Чи дозволяється формування статутного капіталу страховика цінними паперами, що випускаються державою?
6. В якому розмірі дозволяється формування статутного капіталу страховика цінними паперами, що випускаються державою?
7. Наведіть види обмежень, встановлені на рівні законодавства України, щодо внесків страховика до статутних капіталів інших страховиків України?
8. Опишіть обставини, за яких, законодавчо встановлені обмеження щодо внесків страховика до статутних капіталів інших страховиків України є такими, що не поширюються на страховика-інвестора.
9. Наведіть основні бухгалтерські проведення щодо формування статутного капіталу страховика.
10. Опишіть мету створення страхових резервів.
11. Наведіть перелік нормативно-правових актів, які слід враховувати при формуванні страхових резервів.
12. Які ви знаєте види страхових резервів?
13. Наведіть назви обов'язкових технічних резервів.
14. Чи можуть окремі види страхування, на які отримано ліцензію, вплинути на кількість обов'язкових технічних резервів?
15. За яким видом страхування страховик зобов'язаний формувати резерв збитків, які виникли, але не заявлені?
16. За яким видом страхування страховик зобов'язаний формувати резерв катастроф?
17. Чи може обраний страховиком метод нарахування резерву незароблених премій впливати на кількість обов'язкових до формування технічних резервів?
18. Наведіть назви методів, за умови застосування яких, для розрахунку резерву незароблених премій, страховик зобов'язаний формувати та вести облік резерву збитків, які виникли, але не заявлені.
19. Опишіть економічну сутність резерву незароблених премій.
20. Наведіть назви методів дозволених для розрахунку резерву незароблених премій.
21. Які ви знаєте види резерві зі страхування життя?
22. Опишіть методику нарахування страхових резервів за їх видами.

23. Опишіть порядок розрахунку резерву незароблених премій за методом $\frac{1}{4}$.
24. Яким чином частки надходжень сум страхових платежів, що повертаються страхувальникам та перестраховальникам враховуються при розрахунку резерву незароблених премій методом $\frac{1}{4}$?
25. Чи завжди додатне значення резерву незароблених премій, визначеного методом $\frac{1}{4}$, буде дорівнювати розміру такого резерву незароблених премій?
26. Що таке частка перестраховика у страхових резервах?
27. За яких умов страховик має право застосувати метод «коефіцієнта збитковості» для розрахунку резерву незароблених премій?
28. Опишіть методику розрахунку резерву незароблених премій за методом « $\frac{1}{365}$ » («pro rata temporis»).
29. Опишіть методику розрахунку резерву незароблених премій за методом « $\frac{1}{24}$ » («паушальний» метод).
30. Опишіть методику розрахунку резерву незароблених премій за методом «коефіцієнта збитковості».
31. Опишіть підходи до групування договорів з метою розрахунку резерву незароблених премій методом « $\frac{1}{24}$ ».
32. Наведіть методику розрахунку коефіцієнта для групи при застосуванні методу « $\frac{1}{24}$ ».
33. Який, на вашу думку, метод розрахунку резерву незароблених премій є найбільш трудомістким, точним чи наближеним?
34. Опишіть економічну сутність резерву заявлених, але не виплачених збитків.
35. Опишіть алгоритм дії страховика щодо розрахунку за заявленою вимогою резерву заявлених, але не виплачених збитків, якщо у заявленій вимозі розмір збитку не визначено.
36. Чи може розмір витрат на врегулювання збитків, включених до резерву заявлених, але не виплачених збитків бути меншим ніж 3 відсотки від суми не врегульованих збитків на дату розрахунку?
37. Опишіть економічну сутність резерву збитків, які виникли, але не заявлені.
38. Опишіть існуючі методи розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені.
39. За яких умов дозволено використовувати актуарні методи розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені?
40. Чи може розмір витрат на врегулювання збитків, включених до резерву збитків, які виникли, але не заявлені бути меншим ніж 3 відсотки від суми не виплачених збитків на дату розрахунку?
41. За яких умов страховик може обрати метод фіксовано відсотка для розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені?
42. Опишіть методику розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені за умови застосування методу фіксованого відсотку.
43. Опишіть методику визначення зароблених страхових премій.

44. Опишіть економічну сутність резерву коливань збитковості.
45. Наведіть основні показники, які покладені в основу розрахунку резерву коливань збитковості.
46. З якою метою формується резерв катастроф?
47. Опишіть методику розрахунку резерву катастроф.
48. З якою метою створюються централізовані страхові резервні фонди?
49. Наведіть приклади існуючих в Україні централізованих страхових резервних фондів.
50. Опишіть методику обліку перерахування платежів на користь централізованих страхових резервних фондів.

3.2. Теми рефератів

1. Особливості обліку формування або збільшення статутного капіталу у страховиків України.
2. Особливості розрахунку резерву незароблених премій в Україні та інших країнах світу.
3. Класифікація страхових резервів у страховиків України та їх загальна характеристика.
4. Порівняння вимог до статутного капіталу страховиків України та страховиків інших країн світу.
5. Призначення резерву незароблених премій та підходи до його розрахунку.
6. Зміна методів розрахунку страхових резервів: причини, наслідки та порядок відображення в обліку.
7. Визначення розміру відстрочених аквізиційних витрат та їх облік.
8. Перевірка адекватності страхових зобов'язань.
9. Організація вимоги щодо формування страхових резервів.
10. Проблемні питання обліку формування технічних резервів.

3.3. Завдання для розв'язання

Завдання 1. Величина резерву незароблених премій на 01.01.20₀ р. – 175 тис. грн, станом на 01.04.20₀ р. – 179 тис. грн. Часка перестраховиків у резерві незароблених премій на 01.01.20₀ р. склала 30 %, станом на 01.04.20₀ р. – 25%. Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 2. Визначити резерв незароблених премій станом на кінець перших трьох кварталів та відобразити результат його зміни в обліку за такими даними: сума надходжень страхових платежів за I квартал поточного року – 200,0 тис. грн, за II квартал – 150,0 тис. грн, за III квартал – 100,0 тис. грн; величина резерву незароблених премій на початок року – 225,0 тис. грн, при цьому резерв незароблених премій на початок року розраховувався методом плаваючих кварталів виходячи з таких даних минулого року: страхові платежі за I квартал – 250 тис. грн; II квартал – 100 тис. грн; III квартал – 100 тис. грн;

IV квартал – 200 тис. грн. У розрахунок резерву незароблених премій бралась уся сума страхових платежів.

Завдання 3. Визначити резерв незароблених премій та відобразити в обліку результат його зміни за перші три квартали з урахуванням розрахованих часток перестраховиків у резерві незароблених премій за такими даними: сума надходжень страхових платежів за I квартал поточного року – 200,0 тис. грн., з них 50 тис. грн передано у перестраховання у цьому ж кварталі; за II квартал – 150,0 тис. грн, з яких 25 передано у перестраховання у II кварталі, за III квартал – 100,0 тис. грн, з яких 10 тис. грн одразу передано у перестраховання; величина резерву незароблених премій на початок року – 225,0 тис. грн, при цьому резерв незароблених премій на початок року розраховувався методом плаваючих кварталів виходячи з таких даних минулого року: страхові платежі I квартал – 250 тис. грн; II кварталу – 100 тис. грн; III кварталу – 100 тис. грн; IV квартал – 200 тис. грн. У розрахунок резерву незароблених премій бралась уся сума страхових платежів. В минулому році страхова компанія не передавала свій ризик у перестраховання.

Завдання 4. Визначити резерв незароблених премій за методом «1/24» станом на кінець перших двох кварталів та відобразити результат його зміни в обліку за такими даними: сума надходжень страхових платежів за двома договорами, кожний з яких укладено на 198 днів, становить за договором від 2 січня 7000 тис. грн, а договором від 29 січня – 8000 тис. грн. Резерв незароблених премій на початок року був нульовим. У розрахунок резерву незароблених премій бралась уся сума страхових платежів.

Завдання 5. Страхова компанія 12 січня звітного року одержала 20 і 140 тис. грн страхових платежів за двома договорами страхування, які укладені відповідно на 240 і 365 днів. Резерв незароблених премій на 1 січня склав 4,5 тис. грн, який був розрахований наступним чином: $45000 \cdot 20/200 = 4,5$ тис. грн. Необхідно розрахувати резерв незароблених премій на кінець перших трьох кварталів за умови, що для його розрахунку використовують метод $1/365$ «pro rata temporis» та зробити необхідні бухгалтерські проведення за 9 місяців.

Завдання 6. Новостворена страхова компанія 15 січня звітного року одержала 5 і 10 тис. грн страхових платежів за двома договорами страхування іншими ніж страхування життя, які укладені відповідно на 9 і 12 місяців (274 і 365 днів). У другому та третьому кварталі надходжень страхових платежів не було. Договори вступають в силу в день одержання страхових платежів. Коефіцієнт відрахування до резерву страхових платежів дорівнює 1.

Необхідно розрахувати резерв незароблених премій на кінець перших трьох кварталів за умови, що для його розрахунку використовують: А) метод плаваючих кварталів; Б) метод $1/24$ «Паушальний метод»; В) метод $1/365$ «pro rata temporis».

Після проведених розрахунків зробити висновок щодо точності та трудомісткості вказаних методів.

Розрахунки можна навести в таблиці.

Назва методу	Резерв незароблених премій за кварталами, грн		
	I квартал	II квартал	III квартал
Метод плаваючих кварталів			
Метод 1/24 «Паушальний метод»			
Метод 1/365 «pro rata temporis»			

Завдання 7. На підставі даних наведених в таблиці необхідно розрахувати технічні резерви згідно із п. 2.2 Методики формування страхових резервів видами страхування, іншими, ніж страхування життя, затверджених розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.12.04 № 3104. Розрахунок резерву незароблених премій здійснюється методом 1/24 «Паушальний метод». Резерв незароблених премій на початок року – 0 (надходження страхових платежів у минулому році було лише у січні у розмірі 50 тис. грн., які були визнані заробленими страховими платежами на 31.03. та які не перестраховувалися). Резерв заявлених, але не виплачених збитків на початок року дорівнює – 5150 грн. Резерв катастроф на початок року – 0. Резерв збитків, які виникли, але не заявлені – 5000 грн.

Показники	Дані у розрізі кварталів		
	I квартал	II квартал	III квартал
Отримані страхові платежі, грн	100 000	50 000	30 000
Дата початку дії договору	08.01.202x	26.05.202x	27.09.202x
Термін дії договорів, у місяцях	7	8	11
З отриманих страхових платежів передано у перестраховання, грн	25 000	20 000	5 000
Дата початку дії договору перестраховання	09.01.202x	01.06.202x	29.09.202x
Термін дії договорів перестраховання, у місяцях	7	8	11
У звітному періоді заявлено невиклачених збитків	30 000	10 000	5 000
Виплачено у звітному періоді за заявленими у попередніх періодах і не виплачених збитках	5 000	-	-
Заявлені у звітному періоді і виплачені збитки (всі збитки заявлені у тому звітному періоді в якому були заключні відповідні страхові договори)	1 000	5 000	2 000
Середнє значення коефіцієнта збитковості	0,46	0,46	0,46

Примітка: для спрощення умов задачі умовно приймаємо, що у кожному з кварталів страховик заключив по одному страховому та перестраховому договору за одним видом страхування.

Завдання 8. Страхові платежі за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів страховику до березня поточного року не надходили. У березні за цим видом

страхування отримано страхових платежів 100,0 тис. грн, з них 80 % передано у перестраховування (всі договори почали діяти 2 березня терміном на 365 днів, у перестраховування страхові платежі передано 3 березня терміном на 364 дні). У квітні за цим же видом страхування отримано 200,0 тис. грн страхових платежів, які не перестраховувалися (100 тис. грн за договорами, що почали діяти 5 квітня, та 100 тис. грн за договорами, що почали діяти 15 квітня). Всі договори мають термін дії один рік). У травні та червні страхові платежі не надходили.

Нарахувати за наведеними даними необхідні резерви та зробити необхідні бухгалтерські проводки.

Завдання 9. На підставі наведених в таблиці даних розрахувати всі можливі види технічних резервів за три квартали та зробити бухгалтерські проведення. Розрахунок резерву незароблених премій здійснити методом 1/24 «Паушальний метод». Резерв незароблених премій на початок року – 0 (надходження страхових платежів у минулому році було лише у січні у розмірі 50 тис. грн, які були визнані заробленими страховими платежами на 31.03 та які не перестраховувалися). Резерв заявлених, але не виплачених збитків на початок року дорівнює – 5150 грн. Резерв катастроф на початок року – 0. Резерв збитків, які виникли, але не заявлені на початок року – 5000 грн.

Показники	Дані у розрізі кварталів		
	I квартал	II квартал	III квартал
Отримані страхові платежі, грн	200 000	150 000	130 000
Дата початку дії договору	08.01.201x	20.05.201x	19.09.201x
Термін дії договорів, у місяцях	7	8	11
З отриманих страхових платежів передано у перестраховування, грн	35 000	30 000	25 000
Дата початку дії договору перестраховування	09.01.201x	20.05.201x	29.09.201x
У звітному періоді заявлено невиклачених збитків	10 000	10 000	15 000
Виплачено у звітному періоді за заявленими у попередніх періодах і не виплачених збитках	5 000	7000	3000
Заявлені у звітному періоді і виплачені збитки	10 000	15 000	12 000
Середнє значення коефіцієнта збитковості	0,55	0,55	0,55

Примітка: для спрощення умов задачі умовно приймаємо, що у кожному з кварталів страховик уклав по одному страховому та перестраховому договору за одним видом страхування.

Завдання 10. У звітному періоді заявлено невиклачених збитків на суму 180 тис. грн, виплачено у звітному періоді за заявленими у попередніх періодах і не виплачених збитках – 90 тис. грн. На початок періоду резерв заявлених, але не виплачених збитків становив 197 тис. грн. Необхідно розрахувати розмір резерву заявлених, але не виплачених збитків та зробити всі можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 11. На початок періоду резерв заявлених, але не виплачених збитків становив 250 тис. грн. У звітному періоді заявлено невиклачених збитків на суму 50 тис. грн, виплачено у звітному періоді за заявленими у попередніх періодах і не виплачених збитках – 180 тис. грн. Частка перестраховиків у заявлених, але не виплачених збитках попереднього періоду склала 20 %, у звітному періоді частка перестраховика не виділялась, оскільки такі ризики не були передані у перестраховання. Розрахувати розмір резерву заявлених, але не виплачених збитків на кінець звітного періоду та зробити всі можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 12. У звітному періоді заявлено невиклачених збитків на суму 500 тис. грн, виплачено у звітному періоді за заявленими у попередніх періодах і не виплачених збитках – 155 тис. грн. На початок періоду резерв заявлених, але не виплачених збитків становив 250 тис. грн. При цьому при розрахунку резерву заявлених, але не виплачених збитків на минулу звітну дату, у зв'язку із неможливістю достовірного визначення суми відшкодування було включено її максимально можливе значення у розмірі 195 тис. грн, водночас у звітному періоді за цим договором було виплачено 145 тис. грн. Необхідно розрахувати розмір резерву заявлених, але не виплачених збитків на кінець звітного періоду та зробити всі можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 13. Проставити зміст наступних господарських операцій:

Господарська операція	Дебет	Кредит
	4952	4912
	4912	4952
	949	4952

Завдання 14. На початок звітного кварталу резерв збитків, які виникли, але не заявлені становив 215 тис. грн. У кварталі $n-4$ зароблені страхові платежі становили 600 тис. грн, у кварталі $n-3$ – 750 тис. грн, у кварталі $n-2$ – 800 тис. грн, у кварталі $n-1$ отримано страхових платежів 100 тис. грн, з яких 45 % передано у перестраховання. Умовно прийнято, що всі страхові платежі надходять у першому місяці кожного з відповідних кварталів, а термін дії договорів дорівнює один рік.

Необхідно розрахувати та відобразити в обліку нарахування резерву збитків, які виникли, але не заявлені.

Завдання 15. На початок звітного кварталу резерв збитків, які виникли, але не заявлені становив 210 тис. грн. У кварталі $n-4$ зароблені страхові платежі становили 600 тис. грн, у кварталі $n-3$ – 700 тис. грн, у кварталі $n-2$ – 800 тис. грн, у кварталі $n-1$ отримано страхових платежів 100 тис. грн, з яких 45 % передано у перестраховання, резерв незароблених премій на початок кварталу $n-1$ склав 1100 тис. грн, а на кінець – 375 тис. грн.

Розрахувати та відобразити в обліку нарахування резерву збитків, які виникли, але не заявлені.

Завдання 16. Зароблені страхові платежі у минулому році становили відповідно: I квартал – 300 тис. грн; II квартал – 200 тис. грн; III – 400 тис. грн; IV квартал – 600 тис. грн. У звітному році наявні наступні дані про зароблені страхові платежі: I кварталі – 600 тис. грн; II кварталі – 300 тис. грн; III кварталі – 800 тис. грн; IV кварталі – 800 тис. грн.

Розрахувати резерв збитків, які виникли, але не заявлені та зробити необхідні проводки у розрахунку за всі чотири квартали звітнього року.

Завдання 17. Розрахувати резерв коливань збитковості та зробити можливі бухгалтерські проводки за такими даними: резерв коливань збитковості на початок звітнього періоду ($PKЗ_{П}$) – 120 тис. грн; коефіцієнт нетто-збитковості за видом страхування в останньому кварталі дорівнює 0,94; середнє значення коефіцієнта збитковості за видом страхування дорівнює 0,5; $ЗСП$ – зароблена страхова премія у звітньому періоді становить 800 тис. грн.

Завдання 18. Розрахувати резерв коливань збитковості для видів страхування А, Б і В (заповнити пусті колонки в таблиці) та зробити можливі бухгалтерські проведення за усі п'ять періодів.

№ періоду	Вид страхування А				Вид страхування Б				Вид страхування В						
	РКЗп, тис. грн	$КНЗ_{м}$	$КНЗ$	ЗСП, тис. грн	РКЗк, тис. грн	РКЗп, тис. грн	$КНЗ_{м}$	$КНЗ$	ЗСП, тис. грн	РКЗк, тис. грн	РКЗп, тис. грн	$КНЗ_{м}$	$КНЗ$	ЗСП, тис. грн	РКЗк, тис. грн
1	0	0,25	0,3	100		0	0,28	0,3	130		0	0,32	0,3	200	
2		0,28	0,3	120			0,32	0,3	145			0,33	0,3	205	
3		0,29	0,3	125			0,27	0,3	150			0,35	0,3	123	
4		0,27	0,3	130			0,33	0,3	142			0,31	0,3	129	
5		0,28	0,3	135			0,29	0,3	138			0,34	0,3	156	

Примітка: де $РКЗк$ – резерв коливань збитковості на кінець звітнього періоду; $РКЗп$ – резерв коливань збитковості на початок звітнього періоду; $КНЗ_{м}$ – коефіцієнт нетто-збитковості за видом страхування в останньому кварталі; $КНЗ$ – середнє значення коефіцієнта збитковості; $ЗСП$ – зароблена страхова премія у звітньому періоді.

Завдання 19. Величина резерву катастроф на початок звітнього періоду становила 300 тис. грн. Резерв заявлених, але не виплачених збитків на початок і кінець розрахункового періоду становили 25 і 40 тис. грн відповідно. Резерв збитків, які виникли, але не заявлені на кінець розрахункового періоду становив 38 тис. грн. Зароблена страхова премія протягом розрахункового періоду складала 2 млн. грн. Фактичні виплати склали 250 тис. грн.

Необхідно розрахувати резерв катастроф та зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 20. Проставити бухгалтерські проведення до наступних господарських операцій:

Господарська операція	Дебет	Кредит
Відображається розрахункова сума резерву катастроф на кінець звітного періоду		
Списується сума резерву катастроф на початок звітного періоду		
Результат зміни резерву катастроф списують на доходи, оскільки сума резерву на початок періоду більша резерву на кінець періоду		

Завдання 21. Проставити зміст наступних господарських операцій:

Господарська операція	Дебет	Кредит
	4955	4915
	4915	4955
	949	4955

3.4. Тести

1. Мінімальний розмір статутного капіталу страховика встановлено:

- а) Наказом Міністерство фінансів України;
- б) Законом Верховної Ради України;
- в) Постановою Кабінету Міністрів України;
- г) Розпорядженням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;

2. Статутний капітал страховика повинен бути сплачений:

- а) основними засобами, нематеріальними активами, грошовими коштами; цінними паперами і іншими активами;
- б) нематеріальними активами, грошовими коштами та цінними паперами держави;
- в) виключно грошовими коштами;
- г) виключно в грошовій формі, при цьому дозволяється також використовувати цінні папери держави у розмірі не більше 25 % від загального розміру статутного капіталу.

3. Яка мінімальна кількість учасників повинна бути у статутному капіталі страховика згідно із Законом України «Про страхування»:

- а) 1;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

4. Забороняється використовувати для формування статутного капіталу:

- а) векселі;
- б) кошти страхових резервів;
- в) кошти, одержані в кредит, позику та під заставу;
- г) нематеріальні активи;
- д) всі відповіді вірні.

5. Мінімальний розмір статутного капіталу страховика, що надає послуги зі страхування життя, має бути не меншим ніж:

- а) 500 тис. євро;
- б) 1,0 млн євро;
- в) 1,5 млн євро;
- г) 10,0 млн грн.

6. Розмір внеску страховика, що займається видами страхування, іншими ніж страхування життя, до статутного капіталу окремого страховика України, що не займається страхуванням життя, не може перевищувати у відсотках до його власного статутного капіталу:

- а) 10 %;
- б) 15 %;
- в) 20 %.

7. Загальний розмір внесків страховика, що займається видами страхування іншими, ніж страхування життя, до статутних капіталів інших страховиків України, що займаються страхуванням життя, не може перевищувати у відсотках до його власного статутного капіталу:

- а) 20 %;
- б) 25 %;
- в) 30 %.
- г) обмеження відсутнє.

8. Цінні папери емітовані державою обліковуються на рахунках;

- а) 31, 33, 35, 14;
- б) 35, 18;
- в) 35, 14.

9. Уповноважений орган може встановити порядок та форму ведення обліку договорів страхування:

- а) так;
- б) ні.

10. Резерви із страхування життя формуються за рахунок:

- а) прибутку страховика;
- б) надходжень страхових платежів;
- в) доходів від інвестування коштів сформованих резервів;
- г) вірно а, б та в.
- д) вірно б та в.

11. Кошти резервів із страхування життя:

- а) є власністю страховика;

б) не є власністю страховика

12. Страхові резерви утворюються:

а) виключно у національній валюті;

б) у тих валютах, в яких страховики несуть відповідальність за своїми страховими зобов'язаннями і обліковуються сукупно за всіма валютами.

в) у тих валютах, в яких страховики несуть відповідальність за своїми страховими зобов'язаннями і обліковуються окремо за кожною валютою.

13. Формування резервів із страхування життя, медичного страхування і обов'язкових видів страхування здійснюється:

а) окремо від інших видів страхування;

б) разом з іншими видами страхування.

14. Обчислена на звітну дату сума страхових резервів відображається:

а) за кредитом субрахунків обліку страхових резервів і дебетом субрахунків обліку результатів змін цих страхових резервів;

б) за дебетом субрахунків обліку страхових резервів і кредитом субрахунків обліку результатів змін цих страхових резервів.

15. Резерв незароблених премій, це:

а) технічний резерв;

б) математичний резерв.

16. Згідно із Закону України “Про страхування” величина резервів незароблених премій на будь-яку звітну дату встановлюється залежно від часток надходжень сум страхових платежів, які не можуть бути меншими:

а) 40 % загальної суми надходжень страхових платежів;

б) 60 % загальної суми надходжень страхових платежів;

в) 80 % загальної суми надходжень страхових платежів;

г) 100 % загальної суми надходжень страхових платежів.

17. При розрахунку резерву незароблених премій методом $\frac{1}{4}$ частки надходжень сум страхових платежів за перші три місяці розрахункового періоду множаться на:

а) 0,25;

б) 0,5;

в) 0,75.

18. Збільшення (зменшення) величини резервів незароблених премій у звітному періоді відповідно:

а) зменшує (збільшує) зароблені страхові платежі;

б) збільшує (зменшує) зароблені страхові платежі.

19. Сума страхових резервів на минулу звітну дату відображається:

- а) за кредитом субрахунків обліку страхових резервів і дебетом субрахунків обліку результатів змін цих страхових резервів;
- б) за дебетом субрахунків обліку страхових резервів і кредитом субрахунків обліку результатів змін цих страхових резервів.

20. При передачі частини ризиків у перестраховання, у перестраховальника розмір страхових резервів:

- а) зменшується;
- б) не зменшуються.

21. Збільшення (зменшення) сум часток перестраховиків у резервах незароблених премій у звітному періоді відповідно:

- а) збільшує (зменшує) зароблені страхові платежі (страхові внески, страхові премії);
- б) зменшує (збільшує) зароблені страхові платежі (страхові внески, страхові премії).

22. Страховики, які мають право укладати договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів у обов'язковому порядку формують та ведуть облік:

- а) резерву збитків, які виникли, але не заявлені;
- б) резерву катастроф;
- в) резерву коливань збитковості;
- г) вірно а, б та в.
- д) вірно а та в.

23. Визначення частки перестраховика у резерві незароблених премій здійснюється із застосування тих же методів, що й для розрахунку резерву незароблених премій:

- а) так;
- б) ні, оскільки частка перестраховика визначається діленням суми страхових платежів переданих у перестраховання до загальної суми страхових платежів.

24. При застосуванні методу «1/24» строк страхового покриття не може встановлюватися менше:

- а) одного місяця;
- б) одного кварталу;
- в) одного року.

25. Якщо страховий договір набрав чинності 5 січня, то для цілей застосування методу «1/24», строк страхового покриття припадає на:

- а) 5 січня;

- б) 6 січня;
- в) 15 січня;
- г) 1 лютого.

26. В основі розрахунку резерву незароблених премій за методом «1/24» лежить відношення:

а) строку дії договорів цієї групи, який не минув на дату розрахунку резерву незароблених премій, до всього строку дії договорів групи;

б) строку дії договорів цієї групи, який минув на дату розрахунку резерву незароблених премій (у половиних місяців), до всього строку дії договорів групи (у половиних місяців);

в) строку страхового покриття такої групи, який не минув на дату розрахунку резерву незароблених премій (у половиних місяців), до всього строку страхового покриття групи (у половиних місяців).

27. Чи включають до резерву заявлених, але не виплачених збитків суми витрат на врегулювання збитків:

а) ні;

б) так, у розмірі 3% від понесених витрат;

в) так, й обчислюється на підставі документів, що підтверджують такі витрати, або середньостатистичних показників витрат на врегулювання збитків, але не може бути менший ніж 3 відсотки від суми не врегульованих збитків на дату розрахунку;

г) так, у розмірі 3% від суми отриманих страхових платежів за звітний рік.

28. Розрахунок резерву збитків, які виникли, але не заявлені, здійснюється із застосуванням методів:

а) ланцюговий метод (Chain Ladder);

б) метод фіксованого відсотка;

в) метод Борнхуеттера-Фергюсона (Bornhuetter-Ferguson).

г) за одним з методів наведених вище або й іншими методами передбаченими законодавством.

29. Метод Борнхуеттера-Фергюсона передбачає:

а) наявність даних не менше ніж за 12 кварталів поспіль щодо здійснення страхових виплат з виду страхування;

б) наявність даних не менше ніж за 15 кварталів поспіль щодо здійснення страхових виплат з виду страхування;

в) наявність даних не менше ніж за 20 кварталів поспіль щодо здійснення страхових виплат з виду страхування.

Тема 4. ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІК РЕЗЕРВІВ ЗІ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ТА ОBOB'ЯЗKOBИX BИДІB СТРАХУВАННЯ

4.1. Питання для самоконтролю

1. Розкрийте економічний зміст поняття "Страхування життя".
2. Чи зобов'язані страховики вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування життя?
3. З якого моменту набирає чинності договір страхування життя?
4. Чи може зазначена у договорі страхування життя величина інвестиційного доходу перевищувати чотири відсотки річних?
5. Чи є кошти резервів зі страхування життя власністю страховика?
6. Чи може бути передбачено договором страхування життя збільшення розміру страхової суми та (або) розміру страхових виплат на суми (бонуси), які визначаються страховиком один раз на рік за іншими фінансовими результатами його діяльності (участь у прибутках страховика)?
7. Чи можуть бути у подальшому зменшені в односторонньому порядку раніше прийняті страховиком додаткові страхові зобов'язання?
8. Чи можуть кошти резервів із страхування життя використовуватися страховиком для погашення будь-яких зобов'язань, крім тих, що відповідають прийнятим зобов'язанням за договорами страхування життя?
9. Чи можуть кошти резервів із страхування життя бути включені до ліквідаційної маси у разі банкрутства страховика або його ліквідації з інших причин?
10. Що необхідно зробити з коштами резервів зі страхування життя у разі банкрутства страховика або його ліквідації з інших причин?
11. Наведіть назву нормативного документу, яким врегульовано порядок формування резервів із страхування життя.
12. Наведіть види резервів зі страхування життя.
13. В чому різниця між проспективним та ретроспективним підходами до розрахунку резервів зі страхування життя?
14. За яких умов розрахунок резерву нетто-премій дозволено здійснювати ретроспективно?
15. Опишіть економічну сутність резерву нетто-премій.
16. Надайте характеристику та опишіть підхід до формування резерву витрат на ведення справи.
17. У якому разі розраховують резерв вирівнювання?
18. Наведіть сутність та зміст резерву бонусів.
19. В яких випадках страховик застосовує метод інтерполяції?
20. На яку дату математичні резерви вважаються рівними нулю?
21. Чи може викупна сума перевищувати розмір математичного резерву?

22. Наведіть рахунки (субрахунки) обліку необхідні для відображення процесу формування математичних резервів та надайте їх характеристику.

23. Які ви знаєте види резервів належних виплат?

24. Розкрийте економічний зміст резерву заявлених, але не врегульованих збитків?

25. Наведіть перелік величин які слід включити до розрахунку резерву заявлених, але не врегульованих збитків.

26. Розкрийте економічний зміст резерву збитків, що виникли, але не заявлені?

27. Поясніть суть терміну «ануїтет».

28. Розкрийте класифікація видів особистого страхування.

29. Опишіть облікові наслідки отримання страховиками бюджетних коштів за послуги з обов'язкового особистого страхування.

30. Наведіть приклади видів обов'язкового особистого страхування.

31. В чому полягає основна відмінність добровільного страхування від обов'язкового?

4.2. Теми рефератів

1. Особливості нарахування та обліку резерву бонусів.

2. Актуарні розрахунки: їх суть та призначення.

3. Порядок розрахунку та обліку резервів з обов'язкових видів особистого страхування.

4. Резерви зі страхування життя, їх призначення та загальні засади формування.

5. Особливості формування та обліку резервів належних виплат страхових сум.

6. Особливості формування та обліку резервів довгострокових зобов'язань.

4.3. Завдання для розв'язання

Завдання 1. Залишок резерву нетто-премій на початок періоду складає 250 тис грн. при цьому частка перестраховика у цьому резерві на початок періоду складає 50 тис. грн.. У звітному періоді сформовано резерв нетто-премій на суму 300 тис. грн. з яких 60 тис. грн. є часткою перестраховиків.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 2. Страхова компанія при розрахунку вартості потоку майбутніх страхових нетто премій з'ясувала, що його розмір не перевищує 97 відсотків актуарної вартості потоку майбутніх страхових бруто-премій. При цьому розмір резерву вирівнювання на початок періоду складав 25 тис. грн. Зробити всі можливі бухгалтерські проведення та обґрунтувати їх.

Завдання 3. Страхова компанія, яка займається особистим страхування медичних і фармацевтичних працівників на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків, отримала страховий платіж за 10000 застрахованих осіб від однієї бюджетної установи. За минулий рік невикористаними залишилось 30000 грн страхових платежів. Норматив витрат на ведення справи встановлено у розмірі 6 %. Протягом року сталися такі страхові випадки:

1) тимчасова втрата працездатності працівником внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним службових обов'язків терміном на 200 днів, після якої йому було встановлено III групу інвалідності. Середньомісячна заробітна плата такої особи за останньою займаною ним посадою складала 6700 грн;

2) працівник отримав тимчасову втрату працездатності внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним службових обов'язків на 50 днів, після чого йому була надана III групу інвалідності.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 4. Страхова компанія, яка займається особистим страхування медичних і фармацевтичних працівників на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків, отримала у звітному році страховий платіж за 11000 застрахованих осіб від однієї бюджетної установи, фактична чисельність працюючих в якій станом на 31 грудня минулого року складала 10850 осіб. Норматив витрат на ведення справи встановлено у розмірі 6 %. Протягом року сталися такі страхові випадки:

1) тимчасова втрата працездатності працівником внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним службових обов'язків терміном на 30 днів, після якої йому було встановлено III групу інвалідності. Середньомісячна заробітна плата такої особи за останньою займаною ним посадою складала 6700 грн;

2) працівник отримав II групу інвалідності.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 5. Страхова компанія, яка займається особистим страхування медичних і фармацевтичних працівників на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків, отримала страховий платіж за 10000 застрахованих осіб від підприємств. За минулий рік невикористаними залишилось 30000 грн страхових платежів. Норматив витрат на ведення справи встановлено у розмірі 6 %. Протягом року сталися такі страхові випадки:

1) тимчасова втрата працездатності працівником внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним службових обов'язків терміном на 50 днів;

2) інфікування працівника вірусом імунодефіциту.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 6. Підприємство, яке утримує на своєму балансі добровільну пожежну дружину (команду) звернулось до страхової компанії, що має ліцензію на обов'язкове особисте страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд) з метою застрахувати 100 пожежників, у яких заробітна плата за місяць згідно штатного розкладу на одного пожежника складає 6700 грн.

Необхідно визначити: страхову суму, розмір страхових платежів і відшкодування та відобразити всі можливі бухгалтерські проведення з урахуванням, що для розрахунку необхідно брати максимально дозволені законодавством суми. Після укладання договору страхування один працівник був тимчасово непрацездатний терміном 280 днів протягом року, з яких 5 днів у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків у стані алкогольного сп'яніння, а інший працівник отримав III групу інвалідності.

Завдання 7. Виконавчий комітет місцевої Ради, за рахунок бюджету якої утримується підрозділ місцевої пожежної охорони звернувся до страхової компанії, що має ліцензію на обов'язкове особисте страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд) з метою застрахувати 50 пожежників, у яких заробітна плата за місяць згідно штатного розкладу на одного пожежника складає 6700 грн.

Необхідно визначити: страхову суму, розмір страхових платежів і відшкодувань та відобразити всі можливі бухгалтерські проведення з урахуванням, що для розрахунку необхідно брати максимально дозволені законодавством суми. Після укладання договору страхування один працівник отримав III групу інвалідності з правом працювати, після чого в майбутньому протягом року потрапив на лікарняний терміном на 10 днів (страховий випадок стався внаслідок дій, не пов'язаних із гасінням пожеж чи ліквідацією наслідків аварії).

Оплата відшкодування здійснена шляхом перерахування коштів на рахунок застрахованої особи.

Завдання 8. Перевізник, що здійснює автобусний маршрут в межах однієї області, у звітному році перерахував страховій компанії, яка має ліцензію на обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті, страхових платежів на суму 100 тис. грн. Протягом звітного року у перевізника сталась одна аварія, в якій постраждали дві особи: після оголошення про посадку вони підсковзнули біля автобусу, в результаті одна особа зламала ногу, а інша отримала струс головного мозку. Обидві особи після цього випадку перебували на тимчасовій непрацездатності відповідно 40 і 15 днів, при цьому друга особа мала право на безкоштовний проїзд. Винагорода за передачу

ризиків у страхування складає 1 % від розміру перерахованих страхових платежів.

Зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 9. У період з 1 січня по 28 лютого поточного року, страхова компанія, яка має ліцензію на обов'язкове (додаткове) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини, отримала страхових платежів на суму 624 000 грн ($6700 \cdot 12 \cdot 100 \cdot 0,08$.) Протягом звітнього року мінімальна заробітна плата змінювалась у грудні зросла з 6500 до 6700 грн. У звітньому році, одна застрахована особа отримала III групу інвалідності. Місячна заробітна плата застрахованого за останньою посадою складала 6700 грн.

Зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 10. Страхова компанія, яка займається особистим страхування медичних і фармацевтичних працівників на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків, отримала страховий платіж за 100000 застрахованих осіб. Норматив витрат на ведення справи встановлено у розмірі 6 %. Протягом року сталися такі страхові випадки:

1) смерть працівника від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним професійних обов'язків. При цьому відомо, що після інфікування працівник був на лікарняному 150 днів, після якого йому було встановлено I групу інвалідності. Середньомісячна заробітна плата такої особи за останньою займаною ним посадою складала 6700 грн;

2) працівник отримав тимчасову втрату працездатності внаслідок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ним службових обов'язків на 180 днів, після чого йому була надана II групу інвалідності.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 11. Підприємство, яке утримує на своєму балансі добровільну пожежну дружину (команду) звернулось до страхової компанії, що має ліцензію на обов'язкове особисте страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд) з метою застрахувати 10 пожежників, у яких заробітна плата за місяць згідно штатного розкладу на одного пожежника складає 6700 грн.

Необхідно визначити: страхову суму, розмір страхових платежів та відшкодувань та відобразити всі можливі бухгалтерські проведення з урахуванням, що для розрахунку необхідно брати максимально дозволені законодавством суми. Після укладання договору страхування один працівник

двічі був тимчасово непрацездатний у зв'язку з виконанням ним своїх службових обов'язків терміном відповідно 30 і 50 діб.

Завдання 12. Перевізник, що здійснює автобусний маршрут з м. Чернігова до м. Ніжина протягом звітного року перерахував страховій компанії, яка має ліцензію на обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті, страхових платежів на суму 1000 тис. грн. Протягом звітного року у перевізника сталась одна аварія, в якій постраждала одна особа, яка отримала тимчасову непрацездатність на 30 діб та 3 групу інвалідності. Винагорода за передачу ризиків у страхування складає 1 % від розміру перерахованих страхових платежів.

Зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 13. В період з 1 січня по 29 лютого поточного року, страхова компанія, яка має ліцензію на обов'язкове (додаткове) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини, отримала страхових платежів на суму 300 тис. грн. Протягом звітного року мінімальна заробітна плата не змінювалась. У звітному році, одна застрахована особа отримала III групу інвалідності. Місячна заробітна плата застрахованого за останньою посадою складала 6700 грн.

Зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 14. За рік страхова компанія, що надає послуги з обов'язкового державного страхування спортсменів вищих категорій, отримала страхових платежів у розмірі 450 000 грн. У звітному році один спортсмен у результаті отриманих травм під час змагань отримав III групу інвалідності. Місячна сума грошового утримання застрахованого за останньою посадою складала 6700 грн.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

4.4. Тести

1. Методичні засади розрахунку математичних резервів наведено у:

- а) Законі України "Про страхування";
- б) Положенні про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів, якими представлені страхові резерви з видів страхування, інших, ніж страхування життя;
- в) Правилах розміщення страхових резервів із страхування життя;
- г) Методиці формування резервів із страхування життя.

2. Чи зобов'язані страховики, які здійснюють страхування життя, вести персоналізований (індивідуальний) облік договорів страхування життя:

- а) так;
- б) ні.

3. Договір страхування життя набирає чинності з:

- а) моменту внесення першого страхового платежу;
- б) з дати вказаної у договорі страхування життя;
- в) моменту внесення першого страхового платежу, якщо інше не передбачено договором страхування.

4. Для страхового випадку, у разі настання якого здійснюються регулярні, послідовні страхові виплати у вигляді анuitету:

- а) обов'язково встановлюється страхова сума;
- б) страхова сума не встановлюється.

5. Кошти резервів зі страхування життя:

- а) є власністю страховика;
- б) не є власністю страховика.

6. Кошти резервів із страхування життя:

- а) не можуть використовуватися страховиком для погашення будь-яких зобов'язань, крім тих, що відповідають прийнятим зобов'язанням за договорами страхування життя;
- б) можуть використовуватись для погашення будь-яких зобов'язань.

7. Кошти резервів із страхування життя:

- а) можуть бути включені до ліквідаційної маси у разі банкрутства страховика або його ліквідації з інших причин;
- б) не можуть бути включені до ліквідаційної маси у разі банкрутства страховика або його ліквідації з інших причин.

8. Страхова річниця – це:

- а) кінцева дата кварталу або року;
- б) 31 грудня звітного року;
- в) календарна дата, місяць та день якої збігаються з визначеною (передбаченою) договором датою початку його дії.

9. Який резерв розраховується проспективно — як різниця між актуарною вартістю потоку майбутніх страхових виплат (без урахування бонусів) та актуарною вартістю потоку майбутніх страхових нетто-премій:

- а) нетто-премій;
- б) витрат на ведення справи;
- в) бонусів;
- г) заявлених, але не врегульованих збитків.

10. Чи може розрахунок резерву нетто-премій здійснюватись ретроспективно:

а) так;

б) ні;

в) так, якщо особливості окремих видів договорів (окремих страхових ризиків, передбачених у договорі) не можуть бути повною мірою враховані проспективно.

11. Резерв вирівнювання розраховується в разі, якщо при розрахунку математичних резервів за договором актуарна вартість потоку майбутніх страхових нетто-премій перевищує:

а) 80 % від актуарної вартості потоку майбутніх страхових брутто-премій, яка обчислюється на базисі розрахунку резервів, та дорівнює величині такого перевищення;

б) 95 % від актуарної вартості потоку майбутніх страхових брутто-премій, яка обчислюється на базисі розрахунку резервів, та дорівнює величині такого перевищення;

в) 97 % від актуарної вартості потоку майбутніх страхових брутто-премій, яка обчислюється на базисі розрахунку резервів, та дорівнює величині такого перевищення.

12. У випадку, якщо величина страхової премії (внесків) за договором страхування є недостатньою для забезпечення майбутніх страхових виплат розраховують резерв:

а) витрат на ведення справи;

б) вирівнювання

в) бонусів;

г) заявлених, але не врегульованих збитків.

13. Оцінюється як актуарна вартість додаткових зобов'язань страховика резерв:

а) витрат на ведення справи;

б) вирівнювання

в) бонусів;

14. До дати направлення письмового повідомлення страхувальника про розмір прийнятих додаткових зобов'язань персоніфікація резерву бонусів за договором:

а) може бути скоригована;

б) може бути скоригована на будь-яку дату;

в) не може бути скоригована.

15. Якщо умовами договору передбачено право страхувальника в майбутньому вибрати спосіб виконання страховиком зобов'язань за договором

(наприклад змінити періодичність виплати ануїтету тощо), то для розрахунку резервів використовується варіант, за яким актуарна вартість майбутніх страхових виплат:

- а) є меншою;
- б) є більшою.

16. На дати, наступні за днем закінчення строку дії договору, математичні резерви:

- а) продовжують рараховуватись ще 3 роки;
- б) вважаються рівними нулю.

17. Чи може бути викупна сума на будь-яку дату більшою ніж математичний резерв на цю дату:

- а) так;
- б) ні.

18. Для ретроспективного розрахунку резерву нетто-премій необхідно інформація щодо:

- а) страхового тарифу та страхової суми;
- б) страхових платежів і страхової суми;
- в) страхових платежів та страхових виплат.

19. Частка перестраховиків у резервах зі страхування життя обліковується на субрахунку:

- а) 492;
- б) 493;
- в) 494;
- г) 496.

20. Величина резерву заявлених, але не врегульованих збитків визначається у сумарному розмірі не сплачених на звітну дату грошових сум, що мають бути виплачені:

а) у зв'язку із страховими випадками, про факт настання яких заявлено страховику;

б) при настанні термінів здійснення виплат ануїтету, за якими (термінами) згідно з умовами договору не вимагається заява на виплату;

в) у зв'язку з достроковим припиненням дії договору або із змінами умов договору;

- г) всі відповіді вірні.

Тема 5. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК СТРАХОВИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ОПЕРАЦІЙ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ

5.1. Питання для самоконтролю

1. Наведіть назву, номер та характеристику рахунку на якому обліковують страхові платежі.
2. Наведіть приклад операцій, які будуть відображені за дебетом рахунку 76 "Страхові платежі".
3. Наведіть приклад операцій, які будуть відображені за кредитом рахунку 76 "Страхові платежі".
4. На який рахунок відбувається щомісячне закриття рахунку 76 "Страхові платежі"?
5. Наведіть можливі підходи щодо деталізації за допомогою додаткових субрахунків до рахунків 76, 36, 685.
6. Чи впливає дата вступу договору страхування в силу або дата надходження страхових платежів на їх відображення в обліку?
7. Наведіть бухгалтерське проведення яким буде відображено повернення страхувальнику страхових платежів у разі дострокового припинення дії договору страхування.
8. Чи зобов'язані страховики вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування життя?
9. Чи зобов'язані страховики вести в межах договору страхування життя персоніфікований (індивідуальний) облік за кожною застрахованою особою?
10. Що має містити Реєстр договорів страхування життя?
11. Протягом якого терміну страховики зобов'язані вносити до Реєстру договорів страхування життя інформацію про укладені договори страхування та внесені зміни до договорів страхування?
12. Опишіть процес документального підтвердження процесу надходження страхових платежів.
13. Розкрийте економічний зміст поняття "Перестрахування".
14. Чи регламентується на законодавчому рівні в Україні процес перестрахування?
15. Наведіть основні нормативно-правові акти якими врегульовано порядок здійснення перестрахування.
16. Чи у всіх випадках укладання договорів перестрахування є виключно добровільним?
17. Опишіть умови за яких страховик зобов'язаний укласти договір перестрахування.
18. Як на рівні законодавства України врегульовано порядок укладання страховиками (перестрахувальниками) договорів перестрахування зі страховиками (перестраховиками) нерезидентами?
19. За яких умов забороняється укладання страховиками (перестрахувальниками) договорів перестрахування зі страховиками

(перестраховиками) нерезидентами?

20. Чи мають право страховики залучати страхових (перестрахових) брокерів з метою укладання договорів перестраховування?

21. Опишіть економічну сутність активного та пасивного перестраховування.

22. На яких рахунках відображаються операції з активного та пасивного перестраховування?

5.2. Теми рефератів

1. Сутність перестраховування: його види та загальна характеристика.

2. Вплив достроково припинених договорів на показники поточного обліку, звітності та розміру сформованих страхових резервів.

3. Документальне оформлення надходження страхових платежів та передачі їх у перестраховування.

4. Особливості обліку пасивного перестраховування, якщо перестраховувальником є нерезидент.

5. Облік передачі ризиків перестраховикам нерезидентам: бухгалтерські та податкові особливості.

6. Облік витрат на ведення справи, що залишаються у страховика при достроковому припиненні дії договорів страхування.

7. Облік дострокового припинення страхових договорів.

8. Облік дострокового припинення договорів перестраховування.

9. Облік надміру отриманих страхових платежів чи переданих перестрахових платежів.

10. Облік страхових платежів за договорами співстраховування.

5.3. Завдання для розв'язання

Завдання 1. Страхова компанія залучила перестрахового брокера та уклала договір перестраховування з перестраховиком резидентом, страхова сума за договором перестраховування 500 тис. грн, страховий тариф 1,1 %. Перестраховому брокеру сплачено винагороду у розмірі 5 % від платежів переданих у перестраховування.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з їх обґрунтуванням та посиланням на нормативні документи.

Завдання 2. Страхова компанія (перестраховик) уклала договір перестраховування з нерезидентом та отримала від нього 1000 дол. США у якості перестрахових платежів. Договір перестраховування набув чинності з вказаної в ньому дати до одержання перестрахових платежів. Курс на дату нарахування 37,95 грн/долар, на дату отримання – 37,84 грн/долар.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з їх обґрунтуванням та посиланням на нормативні документи.

Завдання 3. Страхова компанія 5 жовтня звітного року отримала за договором прямого страхування від страхувальника 5 тис. грн страхових платежів (договір вступає в дію з моменту одержання першого платежу), та 7 жовтня 2 тис. грн за договором вхідного перестраховання, який вступив у дію 1 жовтня звітного року.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями.

Завдання 4. Страхова компанія 15 листопада звітного року отримала на поточний рахунок за договором співстрахування від страхувальника 15 тис. грн страхових платежів (договір вступає в дію 30 листопада звітного року), за яким іншому співстраховику належить 40 % страхових платежів, які йому перераховані 30 листопада.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями.

Завдання 5. Страхова компанія 1 лютого поточного року уклала договір страхування майна на 1 рік. Початок дії договору страхування – 1 лютого. Страхова сума – 800 тис. грн, страховий тариф – 2,0 %. На поточний рахунок страховика страховий платіж надійшов 1 лютого поточного року.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями.

Завдання 6. Страхова компанія 1 лютого поточного року уклала договір страхування на 1 рік за яким одночасно при укладанні договору у касу страхувальник вніс страховий платіж у сумі 8 тис. грн. У той же день 30 % отриманої суми передано у вихідне перестраховання вітчизняному перестраховику. Комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховання склала 240 грн.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями.

Завдання 7. Страхова компанія 1 лютого поточного року уклала договір перестраховання, що вступає в силу з моменту його укладання, із вітчизняним перестраховиком та 25 березня звітного року перерахувала йому 50 тис. грн страхових платежів. Комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховання склала 500 грн.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями.

Завдання 8. Страхова компанія уклала договір перестраховання з іноземним перестраховиком, рейтинг якого не відповідає вимогам встановлених законодавством, який вступає в силу з моменту отримання страхових платежів. У березні звітного року страховик перерахував 5 тис. доларів перестраховику. Курс НБУ на дату перерахування склав 38,00 грн за 1 долар.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями.

Завдання 9. Страхова компанія уклала договір перестраховання з іноземним перестраховиком, рейтинг якого відповідає вимогам встановленим

законодавством, що вступає в силу 25 березня. 30 березня звітнього року страховик перерахував 10 тис. доларів перестраховику. Курс НБУ 25 березня склав 38,00 грн/долар, 30 березня – 38.1 грн/долар.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями.

Завдання 10. Страхова компанія 1 лютого поточного року уклала договір перестраховування, що вступає в силу 28 лютого, із вітчизняним перестраховиком та 25 березня звітнього року внесла у касу перестраховика належні йому 9 тис. грн страхових платежів. Зробити бухгалтерські проведення та відповіді на питання, що змінилось би у разі внесення до каси перестраховика 15 тис. грн. Відповідь обґрунтувати посиланням на нормативні документи.

Завдання 11. Страхова компанія уклала договір перестраховування з іноземним перестраховиком, рейтинг фінансової надійності якого не відповідає встановленим вимогам, який вступає в силу 25 березня. 30 квітня звітнього року страховик перерахував 7 тис. доларів перестраховику. Курс НБУ 25 березня склав 38,00 грн/долар, 31 березня – 38,10 грн/долар, 30 квітня – 38,20 грн/долар.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями.

Завдання 12. На підставі нижче наведеної інформації про господарські операції страховика (укладено три договори), необхідно зробити бухгалтерські проведення пов'язані з обліком страхових платежів:

1) 5 лютого страховик отримав страхових платежів за договором зі страховою сумою 500 тис. грн та страховим тарифом – 2 % (договір вступає в силу з 4 лютого). 25 лютого були з'ясовані додаткові обставини та укладено додаткову угоду, згідно з якою розмір страхової суми був зменшений на 50 тис. грн;

2) 25 січня звітнього року укладено договір страхування, в цей же день надійшли страхові платежі у касу страховика на суму – 5000 грн і одночасно з ними починається строк дії договору;

3) 29 січня укладено договір страхування майна, який набуває чинності 1 лютого, з страховою сумою – 100 тис. грн та страховим тарифом – 2 %. Страхові платежі сплачуються двічі у рівній сумі, 29 січня та 10 лютого звітнього року.

Завдання 13. Страхова компанія 15 січня звітнього року отримала на поточний рахунок за договором співстрахування від страхувальника 10 тис. грн страхових платежів (договір вступає в дію 18 січня звітнього року і діє один рік), за яким іншому співстраховику належить 40 % страхових платежів, які йому перераховані 18 січня. 25 березня стався страховий випадок за яким страхувальнику нараховано страхове відшкодування в сумі 30 тис. грн.

Зробити бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 14. Проставити зміст наступних господарських операцій:

Господарська операція	Дебет	Кредит
	365	763
	311	365
	763	703

5.4. Тести

1. За кредитом рахунка 76 “Страхові платежі” відображається:

- а) збільшення страхових платежів;
- б) зменшення страхових платежів.

2. Зменшення розміру страхових платежів відображається:

- а) за дебетом рахунку 705;
- б) за кредитом рахунку 704;
- в) за кредитом рахунку 76;
- г) за дебетом рахунку 76.

3. Нараховані страхові платежи відображають проводкою:

- а) Д-т 301—К-т 76;
- б) Д-т 76—К-т 311;
- в) Д-т 363—К-т 76;
- г) Д-т 76—К-т 703.
- д) вірно а та б;
- е) вірно а та в.

4. Договір вступає в силу з моменту сплати страхувальником першого внеску, тоді страхові платежі будуть відображені бухгалтерським проведенням:

- а) Д-т 301—К-т 76;
- б) Д-т 685—К-т 76;
- в) Д-т 311—К-т 76;
- г) всі відповіді вірні.

5. Облік страхових платежів відображають бухгалтерським проведенням Д-т 311—К-т 681, якщо:

- а) договір страхування вступає в силу з моменту сплати страхувальником першого внеску;
- б) договір страхування вступає в силу з моменту вказаної у ньому дати;
- в) отримання страхових платежів відбувається до вступу в силу договору страхування;
- г) в одну дату укладено договір страхування, в цей же день надійшли страхові платежі і одночасно з ними починається строк дії договору.

6. Надміру сплачені страхові платежі повертаються страхувальнику, а страховик робить проведення:

- а) Д-т 301—К-т 76;
- б) Д-т 76—К-т 685;
- в) Д-т 685—К-т 76;
- г) для повернення використовують субрахунок 705.

7. Страховики, які здійснюють страхування життя:

- а) зобов'язані вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування життя;
- б) не зобов'язані вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування життя

8. В межах договору страхування життя персоніфікований (індивідуальний) облік за кожною застрахованою особою:

- а) не здійснюється страховиком;
- б) здійснюється страховиком лише за наявності його власного бажання;
- в) здійснюється обов'язково згідно вимог законодавства.

9. Аналітичний облік страхових платежів ведеться щодо:

- а) кожного страхувальника та страхового посередника за видами страхування у окремому журналі;
- б) ведеться лише за видами страхування;
- в) ведеться лише за групами страхувальників.

10. Здані страховим агентом у касу страховика страхові платежі відображаються у:

- а) журналі-ордері № 1;
- б) журналі-ордері № 2;
- в) журналі-ордері № 3;

11. Перестраховальник зобов'язаний повідомити перестраховика про всі зміни свого договору з страхувальником:

- а) ні;
- б) так.

12. Укладання договорів перестрахування страховиками є:

- а) добровільним;
- б) добровільним, окрім випадків перевищення страхової суми встановленого у законодавстві порогу;
- в) завжди є обов'язковим.

13. Укладання договору перестрахування є обов'язковим:

- а) завжди;

б) не є обов'язковим;

в) якщо страхова сума за окремим об'єктом страхування перевищує 10 % суми сплаченого статутного капіталу, сформованих вільних резервів та страхових резервів.

14. Чи має право страховик займатись одночасно активним та пасивним перестраховуванням:

а) так;

б) ні.

15. За дебетом субрахунка 705 відображаються суми часток страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що належать:

а) перестраховикам;

б) перестраховувальникам.

16. Сплата страхових премій з перестраховування:

а) збільшує розмір зароблених страхових платежів;

б) зменшує розмір зароблених страхових платежів;

в) не змінює розмір зароблених страхових платежів.

17. За кредитом субрахунка 705 відображаються суми часток страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що належать:

а) перестраховикам;

б) перестраховувальникам.

18. Укладення страховиками (цедентами, перестраховувальниками) договорів перестраховування за межами України із страховиками (перестраховиками) нерезидентами дозволяється тільки у разі, якщо страховик (перестраховик) нерезидент провадить безперервну страхову (перестрахову) діяльність не менше ніж:

а) два роки до дати укладення договору перестраховування;

б) три роки до дати укладення договору перестраховування;

в) чотири роки до дати укладення договору перестраховування.

г) п'ять років до дати укладення договору перестраховування.

19. Страховик зобов'язаний вносити до Реєстру договорів страхування життя інформацію про укладені договори страхування та внесені зміни до договорів страхування протягом:

а) трьох робочих днів із дня їх укладення або внесення змін;

б) п'яти робочих днів із дня їх укладення або внесення змін;

в) семи робочих днів із дня їх укладення або внесення змін;

г) тридцяти робочих днів із дня їх укладення або внесення змін;

д) не зобов'язаний вносити до Реєстру.

Тема 6. ОБЛІК РОЗМІЩЕННЯ СТРАХОВИХ РЕЗЕРВІВ

6.1. Питання для самоконтролю

1. Перелічіть нормативні документи, якими встановлюються напрямки, принципи та нормативи розміщення страхових резервів.
2. Наведіть основні напрямки розміщення страхових резервів.
3. У яких обсягах готівка в касі приймається для розміщення страхових резервів?
4. Назвіть критерії розміщення страхових резервів, дотримання яких є обов'язковим для страховика на будь-яку дату.
5. Яких вимог (принципів) повинен дотримуватись страховик при розміщенні коштів страхових резервів.
6. Перелічіть види прийнятних активів.
7. Розкрийте сутність поняття "Сума прийнятних активів".
8. Чи дозволяється видавати кредити страхувальникам-фізичним особам у якості розміщення технічних резервів.
9. Перелічіть випадки за яких непрострочена дебіторська заборгованість зараховується до складу прийнятних активів.
10. В якому розмірі активи з права користування визнаються прийнятними активами?
11. Наведіть основні вимоги та обмеження, за виконання яких активи, включаються до суми прийнятних активів.
12. Наведіть перелік активів, які не включаються до суми прийнятних активів.
13. Назвіть види активів, які не включаються до нормативу ризикованості операцій.
14. У яких розмірах дозволено розміщувати страхові резерви, шляхом вкладення їх, на поточні банківські рахунки?
15. Чи дозволено розміщувати кошти страхових резервів у банківські депозити?
16. Які є обмеження щодо розміщення страхових резервів у нерухоме майно?
17. Наведіть види цінних паперів, у які дозволено розміщувати страхові резерви та нормативи такого розміщення.
18. Яку частку від розміщених страхових резервів можуть представляти державні облігації України?
19. Які є вимоги та обмеження щодо розміщення страхових резервів у права вимоги до перестраховиків?
20. Чи дозволено розміщувати страхові резерви у банківські метали?
21. Чи однакові нормативи розміщення страхових резервів для страховиків які замаються страхуванням життя та інших страховиків?
22. Опишіть особливості обліку банківських металів.

23. Наведіть основні види МСФЗ які можуть бути використані для відображення в обліку і звітності операцій з придбання акцій інших суб'єктів господарювання.

24. Чим за своєю економічною сутністю, з точки зору бухгалтерського обліку, є придбана звичайна акція?

25. За яких умов придбані акції слід обліковувати згідно вимог МСБО 28 "Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства"?

26. За яких умов придбані акції слід обліковувати згідно вимог МСФЗ 9 та інших МСФЗ?

27. Розкрийте економічну сутність поняття "фінансовий інструмент".

28. Надайте змістовну характеристику терміну "фінансовий актив".

29. Наведіть складові фінансового активу з конкретними прикладами.

30. Розкрийте економічний зміст поняття "інструмент власного капіталу".

31. Наведіть приклади інструментів власного капіталу.

32. За якою вартістю первісно оцінюється фінансовий актив?

33. Розкрийте економічний зміст поняття "витрати на операцію" в контексті придбання фінансового активу.

34. Опишіть підходи до класифікації фінансових активів за МСФЗ з метою подальшої їх оцінки та обліку.

35. Опишіть за якою вартістю будуть оцінюватись придбані акції інших суб'єктів з метою їх короткострокового перепродажу.

36. Опишіть можливі рахунки обліку придбаних акцій інших суб'єктів господарювання.

37. Розкрийте зміст методу участі в капіталі.

38. Наведіть декілька фактів, які як правило, є свідченням наявності суттєвого впливу суб'єкта господарювання.

39. Що таке суттєвий вплив?

40. Яким МСФЗ врегульовано засади розкриття інформації про пов'язані сторони?

41. В якому випадку метод участі в капіталі не застосовується, а здійснюється консолідація звітності?

42. За якою вартістю первісно визнається інвестиція в асоційоване або спільне підприємство?

43. Чи може бути застосовано вимоги МСФЗ 5 "Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність" стосовно придбаних акцій?

44. Наведіть приклади звільнень від застосування методу участі в капіталі.

45. На яку дату слід припинити застосовувати метод участі в капіталі?

46. Чи продовжує суб'єкт господарювання застосовувати метод участі в капіталі якщо інвестиція в асоційоване підприємство перетворюється в інвестицію у спільне підприємство або інвестиція у спільне підприємство перетворюється в інвестицію в асоційоване підприємство?

47. Яким активом для цілей обліку вважаються придбані облігації?

48. За якою вартістю первісно оцінюються придбані облігації?

49. Що таке амортизована собівартість фінансового активу?

50. Розкрийте економічний зміст поняття "Ефективна ставка відсотка".
51. Розкрийте сутність терміну "Іпотека".
52. Чи дозволяється розміщення страхових резервів у рухоме майно?
53. Назвіть МСФЗ яким врегульовано порядок обліку та відображення у звітності інформації щодо операцій з інвестиційною нерухомістю.
54. Наведіть визначення поняття "Інвестиційна нерухомість".
55. Розкрийте економічний зміст поняття "Нерухомість, зайнята власником".
56. Які види активів можуть бути визнані інвестиційною нерухомістю?
57. За наявності ознак, за яких об'єкт може бути віднесеним і до нерухомості, зайнятої власником, і до інвестиційної нерухомості, підприємство розробляє критерії щодо їх розмежування. Наведіть приклади таких критеріїв.
58. Що включається у собівартість придбаної інвестиційної нерухомості?
59. Які існують моделі оцінки інвестиційної нерухомості?
60. На якому рахунку обліковується інвестиційна нерухомість?
61. Яким чином слід визнавати прибутки або збитки, що виникають через вибуття або ліквідацію інвестиційної нерухомості?
62. Що таке права вимоги до перестраховиків?
63. Для якої категорії страховиків видача кредитів страхувальникам є дозволеною?
64. Опишіть умови та існуючі обмеження щодо видачі страховиком кредиту страхувальникам-фізичним особам.
65. У складі яких активів, для цілей обліку, слід визнавати виданий страховиком кредит?

6.2. Темі рефератів

1. Особливості розміщення страхових резервів в Україні.
2. Регламентація розміщення технічних резервів.
3. Регламентація розміщення резервів із страхування життя.
4. Бухгалтерський облік розміщення страхових резервів у банківські метали.
5. Бухгалтерський облік розміщення страхових резервів на вкладні (депозитні) рахунки в банках України.
6. Облік банківських металів.
7. Облік інвестицій в акції інших суб'єктів господарювання.
8. Облік розміщення страхових резервів в облігації.
9. Облік інвестиційної нерухомості та орендних операцій.
10. Облік розміщення резервів у права вимоги до перестраховиків.
11. Облік надання кредитів за рахунок резервів із страхування життя
12. Перелік та нормативи диверсифікованості та якості активів, якими можуть бути представлені страхові резерви з видів страхування, інших, ніж страхування життя.
13. Напрямки та нормативи розміщення резервів зі страхування життя.
14. Інвестиції: поняття, класифікація та загальні засади обліку.

15. Порівняння національних та міжнародних стандартів щодо обліку інвестиційної нерухомості.

16. Класифікація прийнятних активів, щодо розміщення страхових резервів, для цілей обліку.

6.3. Завдання для розв'язання

Завдання 1. Необхідно проаналізувати чи дотримується страховик, при розміщенні страхових резервів, вимог Положенням про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика:

а) для технічних резервів,

б) для резервів зі страхування життя:

Фактичне розміщення страхових резервів	Розміщено, тис. грн	Максимальний норматив, %	Сума за нормативом, тис. грн	Відхилення від нормативу, ±	Прийнято до заліку, тис. грн
Всього страхових резервів	3125,0				
у т.ч. розміщено:					
Банківські вклади	1200,0				
з них:					
— Приват	900				
— Ощад	180				
— Укрексім	120				
Вклади в акції українських емітентів,	220,0				
з них: емітент А	115,0				
емітент Б	105,0				
Нерухоме майно (один об'єкт)	400,0				
Державні облигації України	1200,0				
Банківські метали	100,00				
Готівка в касі (ліміт каси 4 тис. грн)	5,0				

Завдання 2. На підставі нижченаведених даних необхідно прийняти рішення про можливість видачі кредиту страхувальникам за договорами страхування та зробити можливі бухгалтерські проведення. Розмір сформованих резервів зі страхування життя складає 1 млн. грн. Раніше протягом звітного року було видано кредитів на суму 185 тис. грн. Для кредитних договорів страховик встановлює 20 % ставку відсотків на рік.

До страховика звернувся страхувальник з проханням про видачу кредиту на суму 20 тис. грн терміном на один рік, за страховим договором зі страхування життя укладеним на 10 років, який набув чинності 8 років тому, зі страховою сумою 50 тис. грн, розміром отриманих страхових платежів 40 тис. грн, нормативом витрат на ведення справи – 15 %. Через півроку після видачі

кредиту стався страховий випадок за яким страховик повинен виплатити всю страхову суму.

Завдання 3. Страхова компанія видала кредит страхувальнику-громадянину за договором страхування життя на суму 100 тис. грн під 15 % річних на три роки. Проценти сплачується один раз в момент погашення кредиту. На дату погашення кредиту страхувальник повернув страховій компанії 100 тис. грн кредиту та 15 тис. грн відсотків. Договором кредитування передбачена пеня за невчасне повернення кредиту та відсотків у розмірі 0,01% від суми неповернення за один день. Залишок відсотків страхувальник сплатив через 168 днів. Зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 4. Страхова компанія-платник ПДВ 2 січня 2016 року придбала будівлю за 1,8 млн. грн з ПДВ та планує її використовувати для здачі в операційну оренду протягом 2 років після чого будівлю планують реалізувати. За 2 роки утримання будівлі одержано 240 000 грн орендних платежів за договорами про операційну оренду (по 120 000 грн щорічно) та здійснено витрат: нарахована амортизація – 100 000 грн, здійснено поточний ремонт сторонньою організацією неплатником ПДВ – 20 000 грн (по 10 000 грн щорічно), оплачено комунальних послуг – 18 000 грн (по 9000 грн щорічно). У січні 2018 року будівля реалізована за 1,7 млн. грн з ПДВ. Необхідно з'ясувати чи є таке розміщення прибутковим для страховика та зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 5. Страхова компанія придбала прості акції іншого підприємства на суму 100 тис. грн, що відповідає частці у статутного капіталу такого підприємства у розмірі 16% (статутний капітал емітента на 75% представлений простими акціями та 25 % привілейованими). На кінець звітного року справедлива вартість акцій становить 120 тис. грн. На кінець наступного року справедлива вартість становить 115 тис. грн. У звітному році підприємство емітент отримала прибутку 50 тис. грн, а у наступному році збиток у розмірі 150 тис. грн. Дивіденди за обидва роки емітентом не виплачувались. Зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланнями на нормативні документи.

Завдання 6. Страхова компанія придбала прості акції іншого підприємства на суму 150 тис. грн, що відповідає частці у статутного капіталу такого підприємства у розмірі 12% (статутний капітал емітента на 80% представлений простими акціями та 20 % привілейованими). При цьому, страховик має представництво в раді директорів підприємства-емітента, приймає участь у прийнятті рішень, забезпечує емітента необхідною техніко-економічною інформацією та здійснює взаємообмін управлінським персоналом. На кінець звітного року справедлива вартість акцій становить 120 тис. грн. На кінець наступного року справедлива вартість становить 135 тис. грн. У звітному році

підприємство емітент отримала прибутку 50 тис. грн, а у наступному році збиток у розмірі 150 тис. грн. У першому році на користь страховика виплачені дивіденди в сумі 10 тис. грн. Зробити можливі бухгалтерські проводки з поясненнями та посиланнями на нормативні документи.

Завдання 7. Страхова компанія придбала привілейовані акції іншого підприємства на суму 150 тис. грн, що відповідає частці у статутного капіталу такого підприємства у розмірі 25 % (статутний капітал емітента на 75% представлений простими акціями та 25 % привілейованими). На кінець звітного року справедлива вартість акцій становить 120 тис. грн. На кінець наступного року справедлива вартість становить 135 тис. грн. У звітному році підприємство емітент отримало прибутку 50 тис. грн, а у наступному році збиток у розмірі – 50 тис. грн. У першому році на користь страховика виплачені дивіденди в сумі 10 тис. грн, у другому – 10 тис. грн. Зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланнями на нормативні документи.

Завдання 8. Страхова компанія платник ПДВ придбала будівлю за 5 млн. грн з ПДВ, яка утримується ним з метою збільшення власного капіталу та протягом періоду утримання більш ніяк не використовується, через п'ять років така будівля продана за 7 млн. грн з ПДВ. Зробити всі можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 9. Страховик-платник ПДВ придбав будівлю за 6 млн. грн з ПДВ. Половина будівлі буде використовуватись для здачі в операційну оренду, за якою щорічно буде отримуватись 240 тис. грн орендних платежів, а інша половина будівлі буде офісом страхової компанії. Обидві частини будівлі можуть бути продані окремо одна від одної. Зробити всі можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 10. Страхова компанія 1 грудня 20xx року вклала 200 тис. грн коштів страхових резервів у банківський депозит строком на 14 місяців. Річний відсоток на вкладення 25 %. Прості відсотки за депозитним вкладом нараховуються щомісяця. Але, 1 лютого наступного року, в зв'язку з необхідністю виплати страхового відшкодування, страховиком достроково розірвано депозитний договір, у результаті чого банком була повернута вся сума вкладу зі сплатою 1 % річних, як і за поточним рахунком. Договором було передбачено, що у разі дострокового припинення дії договору, відсотки, сплачені банком на користь страховика повертаються ним до банку.

Зробити можливі проводки з розкриттям змісту господарських операцій.

Завдання 11. Страхова компанія 09.03.20xx придбала 10 тройських унцій платини за 250 000 грн, курс НБУ 10 тройських унцій на дату купівлі – 249073,02 грн. Комісія банку складає 0,5 % від вартості платини. В той же день

страховик поклав платину на короткостроковий депозит терміном на 2 місяці, за яким нараховується відсотки у розмірі 5 % річних, які сплачуються страховику щомісяця. Після завершення депозитного договору, на наступний день, платина продана за 260 000 грн, курс НБУ на дату продажу склав – 259 075,00 грн за 10 трійських унцій.

Зробити можливі бухгалтерські проведення з розкриттям змісту господарських операцій.

Завдання 12. На підставі нижченаведених даних необхідно прийняти рішення про можливість видачі кредиту страхувальникам за договорами страхування та зробити можливі бухгалтерські проведення.

Розмір сформованих резервів зі страхування життя складає 1 млн. грн. Раніше протягом звітного року було видано кредитів на суму 180 тис. грн. Для кредитних договорів страховик встановлює ставку в розмірі 15 % річних. Норматив витрат на ведення справи – 15 %.

До страховика звернулося три страхувальника з проханням про видачу кредиту:

1) на суму 15 тис. грн терміном на один рік за страховим договором зі страхування життя укладеним на 10 років, який набув чинності 2 роки тому зі страховою сумою 50 тис. грн і розміром отриманих страхових платежів 30 тис. грн.

2) на суму 5 тис. грн терміном на один рік за страховим договором зі страхування життя укладеним на 5 років, який набув чинності 3 роки тому зі страховою сумою 20 тис. грн і розміром страхових платежів – 10 тис. грн. Договір страхування передбачає регулярні, послідовні виплати (ануїтет), перша з яких повинна статися через півроку.

3) на суму 8 тис. грн терміном на рік за страховим договором зі страхування життя укладеним на 10 років, який набув чинності 2 роки тому зі страховою сумою 40 тис. грн і розміром отриманих страхових платежів 25 тис. грн.

Завдання 13. Страховик придбав на початку звітного року облігації, зі строком погашення через 3 роки, номінальною вартістю 120,0 тис. грн за 115,0 тис. грн. Фіксована ставка відсотка за облігаціями встановлена 20 % річних. Виплата відсотка здійснюється щорічно в кінці року.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з розкриттям змісту господарських операцій.

Завдання 14. Страховик придбав на початку звітного року облігації, зі строком погашення через 3 роки, номінальною вартістю 120,0 тис. грн за 125,0 тис. грн. Фіксована ставка відсотка за облігаціями встановлена 20 % річних. Виплата відсотка здійснюється щорічно в кінці року.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з розкриттям змісту господарських операцій.

6.4. Тести

1. При розміщенні страхових резервів страховики повинні дотримуватись законодавчо регламентованих:

- а) напрямків розміщення;
- б) нормативів розміщення;
- в) вимог (принципів) розміщення;
- г) всі відповіді вірні.

2. Напрямки розміщення страхових резервів визначені:

- а) внутрішнім нормативним документом страховика щодо політики розміщення страхових резервів;
- б) наказом про облікову політику;
- в) Законом України «Про страхування»;
- г) правилами розміщення страхових резервів зі страхування життя.

3. Технічні резерви не можна розміщувати в:

- а) інвестиції в економіку України за напрямами, визначеними Кабінетом Міністрів України;
- б) кредити-страхувальникам;
- в) банківські метали;
- г) готівку в касі в обсягах лімітів залишків каси, установлених Національним банком України.

4. Для представлення технічних резервів не можуть використовуватись:

- а) позики (кредити, поворотна фінансова допомога, інші позикові кошти);
- б) цінні папери із зобов'язаннями зворотного викупу, крім державних облігацій України;
- в) цінні папери, за якими не здійснено повної оплати їх вартості;
- г) всі відповіді вірні.

5. Помилково перераховані кошти на рахунок страховика:

- а) можуть бути використані для представлення страхових резервів;
- б) не можуть бути використані для представлення страхових резервів.

6. Суми страхових платежів, які підлягають поверненню страхувальнику в період, наступний за звітним, відповідно до законодавства:

- а) у звітному періоді можуть бути використані для представлення технічних резервів;
- б) у наступному періоді можуть бути використані для представлення технічних резервів;
- в) не можуть бути використані для представлення страхових резервів.

7. Нормативи розміщення страхових резервів визначені:

а) Положенням про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика;

б) Порядком і правилами формування, розміщення та обліку страхових резервів з обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду;

в) Правилами розміщення страхових резервів із страхування життя;

г) всі відповіді вірні.

8. Норматив розміщення технічних резервів у грошові кошти на поточному рахунку складає:

а) не більше 20 % страхових резервів;

б) не більше 30 % страхових резервів;

в) не більше 20 % страхових резервів крім розміщених на поточних рахунках грошових коштів резерву заявлених, але не виплачених збитків, які можуть включатися до суми прийнятних активів грошовими коштами на поточних рахунках у повному обсязі.

г) не більше 30 % страхових резервів крім розміщених на поточних рахунках грошових коштів резерву заявлених, але не виплачених збитків, які можуть включатися до суми прийнятних активів грошовими коштами на поточних рахунках у повному обсязі.

9. Страховик розмістив технічні резерви у депозит в одному банку на суму 500 тис. грн., загальний розмір технічних резервів – 1 млн. грн. Величина активів, що приймається на покриття технічних резервів буде становити:

а) 100 тис. грн.;

б) 200 тис. грн.;

в) 300 тис. грн.;

г) 400 тис. грн.;

д) 500 тис. грн.

10. Технічні резерви розміщені в акції українських емітентів повинні складати:

а) не більше 10 % страхових резервів, при цьому акції одного емітента не більше 3 % страхових резервів;

б) не більше 20 % страхових резервів, при цьому акції одного емітента разом не більше 6 % страхових резервів;

в) не більше 30 % страхових резервів, при цьому акції одного емітента разом не більше 10 % страхових резервів.

11. Розміщення технічних резервів в держані облігації України:

а) не дозволяється;

б) дозволяється, якщо обсяг такого розміщення не перевищує 50 % страхових резервів;

в) дозволяється, якщо обсяг такого розміщення не перевищує 70 % страхових резервів;

г) дозволяється, якщо обсяг такого розміщення не перевищує 80 % страхових резервів.

12. Розміщення технічних резервів коштами в касі:

а) не дозволяється;

б) дозволяється, якщо обсяг такого розміщення не перевищує 10 % страхових резервів;

в) дозволяється, якщо обсяг такого розміщення не перевищує встановлений ліміт каси;

г) дозволяється, якщо обсяг такого розміщення не перевищує 20 % страхових резервів.

13. Права вимоги до перестраховиків у резерві заявлених, але не виплачених збитків приймаються:

а) у повному обсязі;

б) у обсязі не більше 70 % відповідного резерву;

в) взагалі не приймаються.

14. Більш жорсткі вимоги щодо ліквідності висуваються до страховиків, які;

а) займаються страхуванням життя;

б) займаються видами страхування, іншими ніж страхування життя.

15. Кошти резерву заявлених, але не виплачених збитків можуть включатися до суми прийнятних активів грошовими коштами на поточних рахунках:

а) у розмірі не більше 30 % страхових резервів;

б) у розмірі не більше 70 % страхових резервів;

в) у повному обсязі;

г) вірна відповідь відсутня.

16. Структура активів, які приймаються для представлення страхових резервів із страхування життя встановлена:

а) Законом України «Про страхування»;

б) Положенням про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика;

в) вірно а та б.

17. Кошти резерву належних виплат страхових сум можуть прийматися для представлення коштів страхових резервів грошовими коштами на поточних рахунках:

а) у розмірі не більше 30 % страхових резервів;

б) у розмірі не більше 70 % страхових резервів;

- в) у повному обсязі;
- г) вірна відповідь відсутня.

18. Кошти резервів зі страхування життя розміщувати у права вимоги до перестраховиків-нерезидентів:

- а) дозволяється;
- б) не дозволяється.

19. Права вимоги до перестраховиків-нерезидентів за ризиками, пов'язаними з дожиттям застрахованої особи до певного віку, події чи закінчення дії договору, крім ризиків, які пов'язані зі смертю застрахованої особи:

- а) не приймаються до структури активів;
- б) приймаються до структури активів.

20. Розміщення страхових резервів зі страхування життя у кредити страхувальникам дозволяється у обсягах, що не перевищує:

- а) 15 % страхових резервів;
- б) 20 % страхових резервів;
- в) 25 % страхових резервів;
- г) взагалі не дозволяється.

21. Акції, емітовані будь-яким страховиком:

- а) приймаються для представлення страхових резервів із страхування життя;
- б) не приймаються для представлення страхових резервів із страхування життя.

22. Бухгалтерське проведення Д-т 373 – К-т 733 означає:

- а) нараховані відсотки за депозитом;
- б) нараховані відсотки за облігаціями.

23. Банківські метали, які знаходяться у страховика або на депозитному рахунку строком до 3-х місяців обліковують на субрахунку:

- а) 313;
- б) 351;
- в) 352;
- г) 143.

24. За банківськими металами:

- а) можуть виникати курсові різниці;
- б) курсові різниці не виникають.

25. Інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення

обліковується за :

- а) справедливою вартістю;
- б) методом участі в капіталі;
- в) амортизованою собівартістю;
- г) за собівартістю придбання.

26. Інвестиції за методом участі в капіталі відображають на субрахунку:

- а) 352;
- б) 141;
- в) 142;
- г) 143.

27. За методом участі в капіталі враховуються інвестиції у підприємство, володіння корпоративними правами якого знаходиться в межах:

- а) від 10 % до 49 %;
- б) від 10 % до 50 %;
- в) від 20 % до 49 %;
- г) від 20 % до 50 %.

28. Балансова вартість інвестицій, які обліковуються за методом участі в капіталі:

- а) зменшується на суму визнаних дивідендів від об'єкта інвестування;
- б) не змінюється;
- в) збільшується на суму визнаних дивідендів від об'єкта інвестування.

29. У минулому році частка в статутному капіталі іншого підприємства становила 25 %, а у звітному році – 15 %. В обліку, в звітному році, такі інвестиції будуть відображені за:

- а) методом участі в капіталі;
- б) справедливою вартістю;
- в) амортизованою собівартістю.

30. Номінальна вартість облігації вища за ринкову вартість, то при купівлі, для покупця – це:

- а) дисконт;
- б) премія.

31. Підприємство на дату балансу відображає у фінансовій звітності інвестиційну нерухомість за:

- а) справедливою вартістю;
- б) первісною вартістю, зменшеною на суму нарахованої амортизації;
- в) первісною вартістю, зменшеною на суму нарахованої амортизації з урахуванням втрат від зменшення корисності та вигод від її відновлення;
- г) справедливою вартістю, якщо її можна достовірно визначити, або за

первісною вартістю, зменшеною на суму нарахованої амортизації з урахуванням втрат від зменшення корисності та вигод від її відновлення.

32. Інвестиційну нерухомість враховують на субрахунку:

- а) 101;
- б) 103;
- в) 183;
- г) 100.

33. Бухгалтерська проводка Д-т 28—К-т 100 означає:

- а) будівлю зі складу запасів переведено до складу інвестиційної нерухомості;
- б) будівля переведена зі складу інвестиційної нерухомості до складу запасів з метою продажу.

34. Частки перестраховиків у страхових резервах обліковуються на субрахунках:

- а) 491;
- б) 493;
- в) 494;
- г) вірно а та б;
- д) вірно б та в.

35. Кредитодавець може надавати кредит позичальнику у межах викупної суми на момент видачі кредиту та на:

- а) будь-який строк;
- б) строк не більше п'яти років;
- в) строк, що не перевищує період, який залишився до закінчення дії договору страхування життя.

36. Кредит не може бути видано раніше ніж через:

- а) рік після набрання чинності договором страхування;
- б) два роки з набрання чинності договором страхування;
- в) три роки з набрання чинності договором страхування.

37. У разі настання страхового випадку до дати повернення кредиту:

- а) страхувальник повертає кредит та відсотки, після чого отримує страхову виплату;
- б) сума кредиту та відсотки за ним вираховуються із суми страхових виплат, якщо інше не передбачено правилами страхування життя.

38. За договорами страхування довічних пенсій:

- а) дозволяється видавати кредити страхувальникам-громадянам;
- б) не дозволяється видавати кредити страхувальникам-громадянам.

Тема 7. ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА РОЗРАХУНКІВ

7.1. Питання для самоконтролю

1. Наведіть перелік основних нормативних документів з обліку грошових коштів та документів у страховика.
2. Чи мають право резиденти вносити страхові платежі в іноземній валюті?
3. Чи мають право нерезиденти вносити страхові платежі в іноземній валюті?
4. Яким чином регулюється порядок валютних розрахунків якщо дія договору страхування поширюється на іноземну територію відповідно до укладених угод з іноземними партнерами?
5. Якою валютою має бути здійснена страхова виплата?
6. У якому нормативному документі визначено умови, порядок, особливості здійснення валютних операцій в страховій діяльності в Україні?
7. Наведіть основні положення стосовно розрахунків у страховій діяльності що визначені Положенням про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті.
8. З якою метою страховики-резиденти можуть здійснювати купівлю іноземної валюти?
9. Чи мають право страховики-резиденти купувати іноземну валюту з метою покриття нею частини страхових резервів?
10. Опишіть основні випадки в яких Моторно (транспортному) страховому бюро дозволено купувати іноземну валюту.
11. Наведіть перелік документів, які страховик має подати до банку, з метою купівлі іноземної валюти для покриття частини страхових резервів.
12. Чи може МТСБУ здійснювати купівлю іноземної валюти для покриття частини централізованих страхових резервних фондів МТСБУ?
13. Чи мають право постійні представництва страхових (перестрахових) брокерів-нерезидентів і страхові (перестрахові) брокери-резиденти купувати іноземну валюту та для яких цілей?
14. Наведіть приклад виду страхування за яким страхові (перестрахові) брокери-резиденти мають право купувати іноземну валюту для здійснення розрахунків за договорами про страхування зі страховиками-нерезидентами.
15. Наведіть рахунки бухгалтерського обліку на яких накопичується інформація про грошові кошти страховика.
16. Опишіть механізм обліку розрахунків з відокремленими підрозділами страховика.
17. Наведіть рахунки обліку, які можуть бути використані при обліку розрахунків зі страхувальниками у іноземній валюті.
18. Чи виникають курсові різниці у разі проведення розрахунків у іноземній валюті зі страхувальниками?
19. За яких умов дія договору страхування може бути достроково припинена?

20. Протягом якого періоду часу будь-яка зі сторін, що має намір достроково припинити дію договору страхування зобов'язана повідомити іншу сторону?

21. Опишіть наслідки дострокового припинення дії договору страхування на вимогу страховика або вимогу страхувальника?

22. Чи однаково врегульовано питання дострокового розірвання договору страхування життя та відповідно договору страхування, іншого ніж життя?

23. Наведіть визначення поняття «викупна сума».

24. Чи допускається повернення коштів готівкою, якщо платежі було здійснено в безготівковій формі, за умови дострокового припинення договору страхування?

25. Наведіть бухгалтерські проведення щодо повернення коштів страхувальнику у разі дострокового припинення дії договору страхування.

26. Опишіть порядок розрахунку суми до повернення страхувальнику у разі розірвання договору страхування життя.

27. Куди має бути віднесена сума витрат на ведення справи, яка вирахована зі страхових платежів при припиненні договорів страхування?

28. Чи дозволено страховим агентам проводити розрахункові операції без застосування реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій з використанням розрахункових книжок та книг обліку розрахункових операцій?

29. Наведіть назву положення яким врегульовано питання здійснення касових операцій страховиків.

30. Наведіть можливі строки здавання готівки з каси до банку.

31. Чи мають право страховики здавати готівкову виручку (готівку) до банку через банкомати/програмно-технічні комплекси самообслуговування?

32. У разі застосування журнально-ордерної форми обліку страховиком, у якому журналі-ордері буде здійснено облік безготівкових коштів?

33. Наведіть приклади рахунків бухгалтерського обліку на яких страховики ведуть облік розрахунків з різними видами дебіторів та кредиторів.

34. У якому журналі-ордері (у різі їх застосування страховиком) ведеться облік розрахунків з підзвітними особами?

35. Чи дозволена видача підзвіт сум особам що не відзвітувались та/або не повернули невикористані суми?

36. У який термін підзвітна особа має подати Звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт?

37. Чи застосовується коригувальний коефіцієнт (в частині оподаткування ПДФО) до суми невитрачених коштів виданих на відрядження чи підзвіт у разі їх неповернення підзвітною особою?

38. Опишіть випадки за яких неповернута сума, що була видана на відрядження чи під звіт, може бути визнана безнадійною.

39. Чи вирахування податку з доходів від неповернених вчасно сум звільняє працівника від обов'язку повернути страховику невикористану суму коштів, раніше виданих йому на відрядження чи під звіт?

40. Наведіть приклади підтвердних документів щодо витрат здійснених у відрядженні.

41. Чи нараховується заробітна плата працівнику який перебував у відрядженні?

7.2. Теми рефератів

1. Особливості застосування іноземної валюти в страховій діяльності страховиків України.

2. Методика обліку розрахунків іноземною валютою зі страхувальниками, перестраховальниками чи перестраховиками.

3. Облік придбання страховиками іноземної валюти для покриття частини страхових резервів.

4. Нормативно-правове забезпечення обліку готівкових операції у страховика.

5. Облік готівкових грошових коштів страховика.

6. Облік безготівкових коштів страховика.

7. Облік дострокового припинення дії договору страхування.

8. Особливості відображення в обліку витрат на ведення справи у разі дострокового припинення дії договору страхування.

9. Облік розрахунків з постачальниками, різними дебіторами і кредиторами.

10. Облік та документування операції з підзвітними особами.

11. Порядок розрахунку та обліку суми повернення страхових платежів у разі дострокового припинення дії договору перестраховування.

7.3. Завдання для розв'язання

Завдання 1. Страхувальник-нерезидент звернувся із заявою щодо настання страхового випадку, в результаті страховиком було прийнято рішення виплатити страхове відшкодування у розмірі 10 тис. доларів США. Курс НБУ на дату нарахування – 35,05 грн/долар США. Курс НБУ на дату перерахування – 37,06 грн/долар США. При цьому відомо, що на дату нарахування страхового відшкодування страховик звернувся до банку щодо купівлі цих коштів, які банк придбав у той же день та зарахував на рахунок страховика в іноземній валюті. Банком валюта була придбана за курсом 35,06 грн/дол.. Комісія банку становить 1 % вартості придбаної валюти.

Зробити можливі бухгалтерські проведення з розкриттям змісту господарських операцій та їх обґрунтуванням.

Завдання 2. 25 березня поточного року іноземному страхувальнику нараховано страхове відшкодування в сумі 2000 дол. США. Курс НБУ на дату нарахування – 38,05 грн/долар. 28 березня на міжбанківській валютній біржі придбано 2000 дол. США за курсом 38,06 грн/дол. Курс НБУ на дату купівлі – 38,09 грн/долар. Комісія банку становить 1 % вартості купленої валюти.

Страховальнику сума перерахована 4 квітня. Курс долара на дату перерахування – 38,15 грн/долар, на 31 березня – 38,12 грн/долар.

Зробити можливі бухгалтерські проведення з розкриттям змісту господарських операцій та їх обґрунтуванням.

Завдання 3. 30 березня поточного року перестраховальнику нараховано страхове відшкодування в сумі 5 тис. грн, яке перераховане останньому 5 квітня звітного року. Зробити бухгалтерські проведення в обліку перестраховальника та перестраховика.

Завдання 4. Договір страхування терміном на 1 рік набрав чинності з 01.02.20xx р. в момент одержання єдиноразового страхового платежу у розмірі 10 тис. грн. Норматив на ведення справи – 15 %. Страховальник подав заяву про розірвання договору страхування з 01.08.20xx р. у зв'язку із невиконанням своїх обов'язків страховиком.

Визначити суму, яку треба повернути страховальнику, та зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 5. Договір страхування терміном на 1 рік набрав чинності 02.01.20xx р. в момент одержання одноразового страхового платежу в розмірі 5 тис. грн. Норматив на ведення справи – 15 %. За страховим випадком, який стався 15.08.20xx р., виплачено страхове відшкодування в сумі 1500 грн. Страховальник подав заяву про розірвання договору страхування з 01.12.20xx р.

Розрахувати суму, яку треба повернути страховальнику та зробити бухгалтерські проведення.

Завдання 6. Договір вихідного перестраховування терміном на 2 роки набрав чинності з 01.03.20xx р. в момент одержання одноразового страхового платежу перестраховиком у розмірі 10 тис. грн. Норматив на ведення справи – 10 %. Перестраховик подав заяву про розірвання договору перестраховування з 01.09.20xx+1 р. у зв'язку із невиконанням своїх обов'язків перестраховальником.

Визначити суму, яку треба одержати перестраховальнику від перестраховика, та зробити бухгалтерські проведення.

Завдання 7. Договір страхування терміном на 2 роки набрав чинності з 01.02.20xx р. в момент одержання одноразового страхового платежу в розмірі 20 тис. грн. Норматив на ведення справи – 15 %. 15.05.20xx року відбувся страховий випадок за яким сплачено 3000 грн страхового відшкодування. Страховальник подав заяву про розірвання договору страхування з 01.08.20xx+1 р.

Визначити суму, яку треба повернути страховальнику, та зробити бухгалтерські проведення.

Завдання 8. Страхова компанія уклала договір страхування майна терміном на один рік, що вступив в дію з моменту надходження одноразового страхового платежу, який одержано 01.03.20xx р., у сумі 5000 грн. Норматив витрат на ведення справи складає 15 %. За договором стався страховий випадок 01.06.20xx р. за яким виплачено страхове відшкодування – 700 грн. Договір страхування за згодою сторін розірваний 01.09.20xx р. Необхідно розрахувати суму, яку треба повернути страхувальнику та зробити бухгалтерські проведення.

Завдання 9. Відокремлений підрозділ страхової компанії, який не здійснює страхову діяльність у повному обсязі, отримав від страховика 20 тис. грн на своє утримання, а також 50 тис. грн для виплати страхових відшкодувань страхувальникам. Зробити бухгалтерські проведення у страховика та його відокремленого підрозділу.

Завдання 10. Страховий агент (штатний працівник страховика) уклав 100 договорів майнового страхування зі страховою сумою 10 млн. грн, та страховим тарифом 2 %. Кошти за страховими договорами страхувальники внесли у касу страховика 05.05.20xx р. За укладення договорів страхування страховому агенту нарахована заробітна плата у розмірі 10 % від отриманих страхових премій. Ліміт готівки в касі встановлено на рівні 20 тис. грн

Зробити можливі бухгалтерські проведення з розкриттям змісту господарських операцій та їх обґрунтуванням.

Завдання 11. Директор страхової компанії перебував у відрядженні з 29.03.20xx по 31.03.20xx включно, для відрядження йому було видано аванс у розмірі 5000 грн., після відрядження він представив такі документи: квитки на проїзд до місця відрядження і назад – 900 грн; рахунок готелю-платника ПДВ – 1800 грн.

За фактично відпрацьовані дні у березні (без врахування днів відрядження) йому нараховано заробітної плати на суму 12700 грн. За попередні два місяці сума нарахованої заробітної плати директора за фактично відпрацьовані всі робочі дні сукупно становила 11,7 тис. грн. Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 12. Договір вихідного (активного) перестраховування терміном на 1 рік набрав чинності з 01.03.20xx р., в момент одержання єдиноразового страхового платежу перестраховиком у розмірі 10 тис. грн.. Норматив на ведення справи — 10 %. Перестраховальник подав заяву про розірвання договору перестраховування з 01.09.20xx+1 р. у зв'язку із невиконанням своїх обов'язків перестраховиком. Визначити суму, яку треба одержати перестраховальнику від перестраховика, та зробити бухгалтерські проведення для перестраховальника та перестраховика.

7.4. Тести

1. Страхувальники-резиденти, згідно з укладеними договорами страхування за видами страхування іншими, ніж страхування життя, мають право вносити страхові платежі:

- а) лише валютою України;
- б) у будь-якій іноземній валюті;
- в) валютою України чи іноземною валютою.

2. Страхувальники-нерезиденти, згідно з укладеними договорами страхування, мають право вносити страхові платежі:

- а) лише валютою України;
- б) у будь-якій іноземній валюті;
- в) у національній валюті України або в іноземній валюті у випадках, передбачених законодавством України.

3. Якщо дія договору страхування поширюється на іноземну територію відповідно до укладених угод з іноземними партнерами, то порядок валютних розрахунків регулюється законодавством України:

- а) про страхування;
- б) про зовнішньоекономічну діяльність;
- в) про валютне регулювання.

4. Страховики-резиденти можуть купувати іноземну валюту на міжбанківському валютному ринку України з такою метою:

- а) для забезпечення виплат нерезидентам страхового відшкодування за страхувальників-резидентів відповідно до договорів страхування, дія яких поширюється на іноземну територію;
- б) для забезпечення виплат страхового відшкодування страхувальникам-нерезидентам;
- в) для здійснення розрахунків за договорами про перестраховання з перестраховиками-нерезидентами;
- г) всі відповіді вірні.

5. Нараховано страхові платежі за договором страхування кошти по якому надійшли до вступу в дію договору страхування:

- а) Д-т 371 – К-т 703;
- б) Д-т 681 – К-т 703;
- в) Д-т 681 – К-т 76;
- г) Д-т 371 – К-т 76.

6. Належні до отримання страхові платежі, призначені для утримання відокремленого підрозділу, відображають проводкою:

- а) Д-т 373 – К-т 703;
- б) Д-т 681 – К-т 311;
- в) Д-т 311 – К-т 682;
- г) Д-т 682 – К-т 311.

7. Платежі, належні до перерахування страхувальникам, відображають у відокремленому підрозділі проводкою:

- а) Д-т 683—К-т 311;
- б) Д-т 311—К-т 683;
- в) Д-т 373—К-т 703;
- г) Д-т 311—К-т 76.

8. Перерахування страхувальнику страхових платежів через відокремлений підрозділ у такому підрозділі відображають проводкою:

- а) Д-т 683—К-т 311;
- б) Д-т 311—К-т 683;
- в) Д-т 373—К-т 703;
- г) Д-т 311—К-т 76.

9. Перерахування страхувальнику страхових платежів через відокремлений підрозділ у головному офісі страхової компанії відображають проводкою:

- а) Д-т 683—К-т 311;
- б) Д-т 311—К-т 683;
- в) Д-т 373—К-т 703;
- г) Д-т 311—К-т 76.

10. Головна організація, яка перераховує кошти відокремленому підрозділу на виплату страхових відшкодувань заборгованість перед відокремленим підрозділом відобразить:

- а) Д-т 683—К-т 904;
- б) Д-т 311—К-т 904;
- в) Д-т 904—К-т 683;
- г) Д-т 683—К-т 904.

11. При розрахунках зі страхувальниками за страховими платежами в іноземній валюті можуть виникати курсові різниці, які відносяться:

- а) до доходів або витрат;
- б) до витрат.

12. Позитивні операційні курсові різниці відображають за:

- а) кредитом рахунку 94;
- б) кредитом рахунку 71;
- в) дебетом рахунку 71;
- г) дебетом рахунку 94.

13. Дію договору страхування може бути достроково припинено за вимогою:

- а) лише страховика;
- б) лише страхувальника;
- в) страховика та/або страхувальника.

14. Дія договору особистого страхування:

- а) може бути припинена страховиком достроково;
- б) не може бути припинена страховиком достроково;
- в) не може бути припинена страховиком достроково, якщо на це немає згоди страхувальника, який виконує всі умови договору страхування, та якщо інше не передбачено умовами договору та законодавством України.

15. Про намір достроково припинити дію договору страхування будь-яка сторона зобов'язана повідомити іншу не пізніш як за:

- а) 10 календарних днів до дати припинення дії договору страхування, якщо інше ним не передбачено;
- б) 20 календарних днів до дати припинення дії договору страхування, якщо інше ним не передбачено;
- в) 30 календарних днів до дати припинення дії договору страхування, якщо інше ним не передбачено;
- г) 40 календарних днів до дати припинення дії договору страхування, якщо інше ним не передбачено;

16. У разі дострокового припинення договору страхування, крім страхування життя, за вимогою страховика, якщо вимога страховика не обумовлена невиконанням страхувальником умов договору страхування, страхувальнику повертаються страхові платежі:

- а) повністю ним сплачені;
- б) за період, що залишився до закінчення дії договору, з відрахуванням фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування;
- в) за період, що залишився до закінчення дії договору, з відрахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування;
- г) повністю ним сплачені за вирахуванням фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування

17. За умови дострокового припинення договору страхування:

- а) допускається повернення коштів готівкою, якщо платежі було здійснено в безготівковій формі;
- б) не допускається повернення коштів готівкою, якщо платежі було здійснено в безготівковій формі;

в) платежі повертають виключно готівкою.

18. Повернення коштів страхувальнику відображається за:

- а) дебетом рахунку 704;
- б) кредитом рахунку 704;
- в) дебетом рахунку 76;
- г) кредитом рахунку 76.

19. Для розрахунків з постачальниками використовується журнал-ордер:

- а) № 1;
- б) № 2;
- в) № 3;
- г) № 4.

20. Оприбутковані МШП, які були оплачені до їх отримання, відображають проводкою:

- а) Д-т 21—К-т 631;
- б) Д-т 22—К-т 685;
- в) Д-т 21—К-т 371;
- г) Д-т 22—К-т 371.

21. У разі дострокового припинення дії договору страхування, крім договору страхування життя, за вимогою страхувальника, якщо вимога страхувальника не обумовлена порушенням страховиком умов договору страхування, страховик повертає йому страхові платежі:

- а) повністю ним сплачені;
- б) за період, що залишився до закінчення дії договору, з відрахуванням фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування;
- в) за період, що залишився до закінчення дії договору, з відрахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування;
- г) повністю ним сплачені за вирахуванням фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування

22. У разі дострокового припинення дії договору страхування, крім договору страхування життя, за вимогою страхувальника, якщо вимога страхувальника обумовлена порушенням страховиком умов договору страхування, то останній повертає страхувальнику страхові платежі:

- а) повністю ним сплачені;
- б) за період, що залишився до закінчення дії договору, з відрахуванням фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування;

в) за період, що залишився до закінчення дії договору, з відрахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування.

23. За період відрядження працівнику нараховується заробіток виходячи із середньої заробітної плати:

- а) за останній місяць;
- б) за останні 2 місяці;
- в) за останні 6 місяців;
- г) за останні 12 місяців.

24. Відряджений при звітуванні надав рахунок готелю в якому один з пунктів містив витрати на ремонт взуття. У такому разі страховик:

- а) відшкодує витрати по рахунку готелю на повну суму;
- б) відшкодує витрати по рахунку готелю за вирахуванням витрат на ремонт взуття.

25. Добові по відрядженню директора страховика, відображають в обліку проведенням:

- а) Д-т 23—К-т 371;
- б) Д-т 92—К-т 685;
- в) Д-т 92—К-т 372;
- г) Д-т 23—К-т 371.

26. Звіт про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт та повернення невикористаних на ці цілі коштів мають бути здійснені до закінчення п'ятого банківського дня, що настає за днем, у якому платник податку:

- а) завершує таке відрядження;
- б) завершує виконання окремої цивільно-правової дії за дорученням та за рахунок особи, що видала кошти під звіт;
- в) вірно а та б.

Тема 8. ОБЛІК ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СТРАХОВИКА

8.1. Питання для самоконтролю

1. Наведіть визначення поняття «зароблені страхові платежі».
2. Чи вираховуються частки перестраховиків, у резерві незароблених премій, у разі визначення зароблених страхових платежів?
3. Як враховуються частки страхових премій, належні до сплати перестраховикам при визначенні зароблених страхових платежів?
4. Наведіть приклади надходжень страховика, які не є страховими платежами.
5. Наведіть перелік доходів страховика від страхової діяльності.
6. Опишіть процедуру визначення доходу від реалізації послуг з видів страхування, інших, ніж страхування життя.
7. Наведіть перелік можливих доходів страховика, які не пов'язані із страхуванням чи перестраховуванням.
8. Що таке право регресної вимоги?
9. Чи у всіх випадках доходи страховика від надання страхових послуг регулюються нормативно-правовими актами України?
10. Наведіть назву та номер рахунку бухгалтерського обліку, який слід використовувати для обліку доходу від реалізації страхових послуг.
11. Наведіть основні бухгалтерські проведення щодо доходів від страхової діяльності.
12. Наведіть приклади доходів не пов'язаних з веденням страхової діяльності та основні бухгалтерські проведення щодо їх відображення в обліку.
13. Розкритий складові види витрат страховика
14. Наведіть складові аквізиційних витрат.
15. Розкрийте економічний зміст та складові інвестиційних витрат страховика.
16. Наведіть приклади ліквідаційних витрат страховика.
17. Розкрийте економічний зміст поняття «страхова сума».
18. Наведіть визначення поняття «страхова виплата».
19. Розкрийте економічний зміст поняття «страхове відшкодування».
20. За яким рахунком відображають нарахування виплат страхових сум та страхових відшкодувань.
21. Опишіть особливості оподаткування податком на доходи фізичних осіб виплати страхових відшкодувань.
22. Чи можуть страховики бути учасниками тендеру або бути його замовником?
23. Чи існує обмеження щодо розміру забезпечення тендерної пропозиції у грошовому виразі?
24. Наведіть підстави для повернення тендерного забезпечення.
25. Наведіть приклади щодо неповернення забезпечення тендерної

пропозиції.

26. Яким Законом України врегульовано питання проведення тендерів (закупівлі) в Україні?

27. Спільне та відмінне між класифікацією витрат за їх характером чи функцією.

28. Що таке фінансовий результат?

29. Наведіть приклади цілей, на які може бути використаний прибуток.

30. Наведіть номер та назву МСФЗ, яким врегульовано питання виправлення помилок минулих періодів.

31. Чи мають право страховики створювати вільні резерви?

32. В чому полягає концептуальна різниця в оподаткуванні виплачених дивідендів на користь фізичних чи юридичних осіб?

33. Наведіть приклади обмежень щодо викупу власних акцій.

34. Наведіть основні проведення щодо обліку вилученого капіталу.

8.2. Темы рефератів

1. Облік доходів і витрат від регресної діяльності.

2. Класифікація та аналітичний облік доходів страховика.

3. Класифікація та аналітичний облік витрат страховика.

4. Бухгалтерський облік фінансових результатів від розміщення страхових резервів.

5. Облік зароблених страхових платежів.

6. Облік аквізиційних витрат.

7. Облік ліквідаційних витрат.

8. Облік страхових відшкодувань.

9. Облік використання прибутку страховика.

10. Облік вилученого капіталу у страховика.

11. МСФЗ 17 та МСФЗ 15 як основа нормативного забезпечення обліку доходів у страховика.

8.3. Завдання для розв'язання

Завдання 1. Зробити бухгалтерські проведення з поясненнями до них за наступними операціями страховика:

1) отримано безготівково 100 тис. грн страхових платежів, з яких 30 % передано в перестраховання. Комісія за передачу ризику в перестраховання – 5 %;

2) за укладеними договорами зі страхування відповідальності власників транспортних засобів надійшло страхових платежів в сумі 25 тис. грн. До фонду страхових гарантій МТСБУ перераховано 15 % страхових премій.

3) страховик отримав заяву від страхувальника щодо страхового випадку,

після всіх перевірок та інших заходів, страховиком було узгоджено розмір страхового відшкодування у сумі 90,0 тис. грн.

Завдання 2. Зробити бухгалтерські проведення з поясненнями до них за наступними операціями страховика:

1) надійшло страхових платежів за договорами зі страхування майна на суму 150 тис. грн;

2) передано у перестраховання перестраховику-резиденту 100 тис. грн, за винагороду у розмірі 2 %;

3) нараховано та виплачено страхове відшкодування у розмірі 50 тис. грн;

4) перестраховик виплатив страхове відшкодування на користь страховика-перестраховувальника у розмірі 20 тис. грн;

5) надано консультаційні послуги у сфері страхування на користь іншого страховика на суму 3000 грн, собівартість наданої послуги – 1500 грн;

6) нараховано та отримано відсотки за депозитним вкладом у сумі 30 тис. грн;

7) передано в операційну оренду приміщення з терміном оренди один рік та щомісячною орендною платою у розмірі 15 тис. грн, витрати по'язані з наданням орендної послуги щомісячно складають 7 тис.грн.

8) отримано контралімент від перестраховика – 50,0 тис. грн;

9) отримано безготівково безповоротну фінансову допомогу на суму 25 тис.грн;

10) реалізовано транспортний засіб за 150 тис.грн (собівартість – 1 млн. грн; накопичена амортизація – 950 тис.грн);

11) реалізовано право страховика щодо регресної виплати на суму 30 тис.грн;

12) зараховано забезпечення тендерної пропозиції у зв'язку з відмовою учасника – переможця від укладання договору – 10 тис.грн.

Завдання 3. Страховик оголосив тендер на надання послуг актуарієм. Сума тендерної пропозиції – 250,0 тис. грн. Грошове забезпечення учасників – 0,5 % від суми тендерної пропозиції. При цьому здійснено наступні витрати: за підготовку тендерної документації сплачено 1800 грн; сплачено за оголошення тендеру – 900 грн; за договором цивільно-правового характеру нараховано двом залученим експертам відповідно 7600 та 7700 грн.

Надійшло і забезпечено 10 тендерних пропозицій, з яких визнано переможцем актуарія, який погодився виконати тендерні умови за 245,0 тис. грн і з ним укладено договір на надання послуг. Після підписання акту виконаних за договором робіт здійснено їх оплату.

Зробити бухгалтерські проведення з поясненнями до них.

Завдання 4. Страховик передав в оренду приміщення терміном на 11 місяців. Загальна площа приміщення 1000 м². Справедлива вартість приміщення на момент укладання орендної угоди складала 5 млн. грн.

Собівартість приміщення – 7,5 млн. грн, накопичена амортизація – 3 млн. грн. Договором оренди передбачено, що орендар щомісяця сплачує орендну плату із розрахунку 250 грн за 1 м2.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями до них.

Завдання 5. Страховик уклав договір оренди устаткування з терміном два роки. Ринкова вартість такого устаткування (яке не є новим) складає 12 тис. грн. Ринкова вартість такого устаткування, якщо воно є новим становить 15 тис. грн. Орендна плата сплачується щоквартально в кінці відповідного кварталу в розмірі 1500 грн.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями до них.

Завдання 6. Страховик прийняв участь у тендері на надання послуг із страхування майна та здійснив наступні витрати:

- 1) Оплата тендерної документації – 1800 грн;
- 2) Внесено тендерне забезпечення в сумі 30 тис. грн;
- 3) Втрачено відрядженим (менеджером зі збуту страхових послуг) згідно підтвердних документів 1800 грн.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями до них: а) тендер виграла інша страхова компанія; б) тендер виграно.

Завдання 7. Страховик за результатами минуло року задекларував об'єкт оподаткування з податку на прибуток у розмірі 150 тис грн. Суму податкового зобов'язання за рік у сумі 27 грн сплачено повністю до лютого звітного року. У березні звітного року страховик нарахував 1000 тис.грн дивідендів за простими акціями на користь інших платників податку на прибуток.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями до них.

Завдання 8. Необхідно відновити зміст господарських операцій.

Господарська операція	Дебет	Кредит	Сума
	451	672	10 000
	672	311	10 000
	311	451	10 000
	401	451	9000
	421 (441)	451	1000

Завдання 9. Страховик за результатами минуло року задекларував об'єкт оподаткування з податку на прибуток у розмірі 150 тис грн. Суму податкового зобов'язання за рік у сумі 27 грн сплачено повністю до лютого звітного року. У

березні звітнього року страховик нарахував 1000 тис.грн дивідендів за простими акціями на користь фізичних осіб.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями до них.

8.4. Тести

1. До доходів від страхової діяльності належать:

- а) зароблені страхові платежі;
- б) комісійні винагороди за перестраховання;
- в) частина від страхових сум і страхових відшкодувань сплачених перестраховиками;
- г) всі відповіді вірні.

2. Контралімент – це:

- а) частки прибутку перестраховика, яка сплачується цеденту за передання перестраховику страхових ризиків;
- б) частка прибутку перестраховувальника, яка сплачується перестраховику;
- в) сума відшкодована перестраховиком у разі настання страхового випадку за договором перестраховання.

3. До доходів страховиків, пов'язаних із страхуванням, відносяться доходи від:

- а) доходи у вигляді безповоротної фінансової допомоги та безоплатно наданих товарів;
- б) доходи від передачі (продажу, обміну та інших видів відчуження) основних фондів та нематеріальних активів, що підлягають амортизації;
- в) доходи від врегулювання безнадійної заборгованості;
- г) повернені суми з централізованих страхових резервних фондів.

4. Для відображення доходу від реалізації страхових послуг застосовують субрахунок:

- а) 701;
- б) 702;
- в) 703;
- г) 719.

5. У кінці звітнього періоду субрахунок 703 закривається списанням з нього суми в кореспонденції з рахунком:

- а) 76;
- б) 705;
- в) 791;
- г) 793

6. Повернуті суми із централізованих страхових резервних фондів відображають проводкою:

- а) Д-т 705—К-т 791;
- б) Д-т 791—К-т 776;
- в) Д-т 68—К-т 719;
- г) Д-т 719—К-т 68.

7. Повернуті суми технічних резервів, інших, ніж резерв незароблених премій відображають проводкою:

- а) Д-т 491—К-т 791;
- б) Д-т 791—К-т 491;
- в) Д-т 495—К-т 719;
- г) Д-т 719—К-т 495.

8. Дохід від операційної оренди активів відображають в кредиті субрахунку:

- а) 711;
- б) 712;
- в) 713;
- г) 742.

9. Доходи від операцій з цінними паперами, деривативами та борговими зобов'язаннями і вимогами відображають в кредиті субрахунку:

- а) 703;
- б) 721;
- в) 733;
- г) 741.

10. Доходи від врегулювання безнадійної дебіторської заборгованості в обліку відображають проведенням:

- а) Д-т 311—К-т 746;
- б) Д-т 311—К-т 718;
- в) Д-т 311—К-т 733;
- г) Д-т 746—К-т 36.

11. Страховики відображають на субрахунку 719 “Інші доходи від операційної діяльності” :

- а) комісійні винагороди за перестраховання;
- б) частки від страхових сум та страхових відшкодувань, належні до сплати перестраховиками;
- в) повернуті суми із централізованих страхових резервних фондів;
- г) повернуті суми страхових резервів, інших, ніж резерв незароблених премій;
- д) всі відповіді вірні.

12. Доходи від реалізації права регресної вимоги відображаються на субрахунку:

- а) 703;
- б) 705;
- в) 719;
- г) 746.

13. До витрат страховика належать:

- а) виплати страхових сум і страхових відшкодувань;
- б) витрати на проведення страхування;
- в) відрахування в централізовані страхові резервні фонди;
- г) відрахування в технічні резерви, інші резерви (крім резерву незароблених премій) в випадках і на умовах, передбачених актами діючого законодавства;
- д) всі відповіді вірні.

14. Витрати, під якими розуміють витрати, що пов'язані з укладанням договорів страхування, ще називають:

- а) аквізиційні витрати;
- б) інвестиційні витрати;
- в) ліквідаційні витрати;
- г) вірна відповідь відсутня.

15. Витрати, пов'язані з основною діяльністю страхової компанії враховують за дебетом рахунка:

- а) 23;
- б) 901;
- в) 92;
- г) 93.

16. Щомісяця суми витрат списуються з кредиту рахунка 23 у дебет субрахунка:

- а) 261;
- б) 901;
- в) 903;
- г) 791.

Тема 9. ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

9.1. Питання для самоконтролю

1. Чи встановлено Податковим кодексом України особливий механізм оподаткування страховиків податком на прибуток та податком на додану вартість?

2. В чому полягає особливість оподаткування страховиків податком на прибуток?

3. Чи сплачують страховики податок на дохід?

4. Які існують ставки податку на дохід у страховиків?

5. Розкрийте економічний зміст поняття «договір довгострокового страхування життя».

6. Розкрийте економічний зміст поняття «договір добровільного медичного страхування».

7. Розкрийте економічний зміст поняття «договір страхування додаткової пенсії».

8. Розкрийте економічний зміст поняття «недержавне пенсійне забезпечення».

9. Наведіть складові об'єкта оподаткування страховика податком на дохід.

10. Чи включаються страхові платежі за договорами перестраховання до об'єкта оподаткування податком на дохід?

11. Чи нарахований страховиком податок на дохід є різницею, яка зменшує фінансовий результат до оподаткування такого страховика?

12. Що є об'єктом оподаткування податком на прибуток страховика?

13. За яких обставин страховик може не коригувати фінансовий результат до оподаткування на різниці визначені ПКУ задля визначення розміру податку на прибуток?

14. Наведіть перелік, специфічних виключно для страховика, різниць визначених ПКУ щодо коригування фінансового результату до оподаткування податком на прибуток.

15. Як впливає на фінансовий результат до оподаткування наявність позитивної різниці між сумою будь-яких виплат (винагород) страховим посередникам та іншим особам за надані послуги щодо укладання (пролонгації) договорів страхування та сумою нормативу витрат на виплати страховим посередникам, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом?

16. Чи відрізняється податкова декларація з податку на прибуток страховика від відповідного документу для інших підприємств?

17. Яким МСФЗ визначено методичні засади відображення в обліку та звітності податку на прибуток?

18. За яких обставин страховики зобов'язані стати платниками податку на додану вартість?

19. В чому полягає особливість оподаткування страховиків податком на додану вартість?

20. Наведіть перелік доходів, що можуть бути отримані нерезидентом із джерелом їх походження з України.

21. Наведіть порядок нарахування податку у разі виплати доходів на користь нерезидента у будь-якій формі, відмінній від грошової.

22. Як визначається база оподаткування для прибутків нерезидентів, отриманих у вигляді доходів від безпроцентних (дисконтних) облігацій чи казначейських зобов'язань?

23. За якою ставкою оподатковуються платежі передані перестраховикам - нерезидентам, які відповідають вимогам щодо перестрахування у страховиків (перестраховиків) - нерезидентів, установленим Національним банком України?

24. За яких умов доходи нерезидентів у вигляді процентів за позиками або фінансовими кредитами, наданими резидентам оподатковуються за ставкою 5 %?

25. За яких умов не сплачується страховиком авансовий внесок при виплаті дивідендів?

9.2. Темі рефератів

1. Особливості оподаткування страховика податком на прибуток.
2. Особливості оподаткування страховика податком на додану вартість.
3. Джерела отримання інформації для здійснення коригування фінансового результату до оподаткування податком на прибуток на різниці визначені Податковим кодексом України.
4. Особливості оподаткування доходів від страхової діяльності.
5. Оподаткування фінансової та інвестиційної діяльності страховика.
6. Відображення податку на прибуток в обліку і фінансовій звітності страховика.
7. Оподаткування та облік доходів нерезидентів з джерелом їх походження з України.
8. Історичні передумови становлення існуючої системи оподаткування страховиків в Україні.
9. Проблеми оподаткування страховиків податком на дохід та податком на прибуток.

9.3. Завдання для розв'язання

Завдання 1. Страхова компанія, яка надає послуги зі страхування іншого, ніж страхування життя за результатами року має такі показники.

Необхідно розрахувати величину податку на дохід, податку на прибуток страховика та зробити можливі бухгалтерські проведення.

№ з.п.	Показники	Сума, грн
1.	Страхові премії	1 800 000
	— з них передано в перестраховання резидентам	400 000
2.	Отримано перестрахових премій за договорами вхідного перестраховання	480 000
3.	Доходи за депозитами	270 000
4.	Доходи від врегулювання регресних вимог	55 000
5.	Доходи від надання консультаційних послуг	15 000
6.	Страхові виплати	450 000
7.	Аквізиційні витрати	400 000

Завдання 2. Фінансовий результат до оподаткування страховика склав 700 тис. грн прибутку. Приріст сформованих у відповідному звітному періоді відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності страхових резервів склав 270 тис. грн. Водночас, приріст відповідних резервів, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом (для цілей оподаткування) склав 220 тис. грн.

Необхідно розрахувати величину податку на прибуток страховика та зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 3. Фінансовий результат до оподаткування страховика склав 900 тис. грн прибутку. Приріст сформованих у відповідному звітному періоді відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності страхових резервів склав 750 тис. грн. Водночас, приріст відповідних резервів, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом (для цілей оподаткування) склав 600 тис. грн.

Необхідно розрахувати величину податку на прибуток страховика та зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 4. Фінансовий результат до оподаткування страховика склав 400 тис. грн збитку. Убуток сформованих у відповідному звітному періоді відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності страхових резервів склав 1250 тис. грн. Водночас, убуток відповідних резервів, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом (для цілей оподаткування) склав 700 тис. грн.

Необхідно розрахувати величину податку на прибуток страховика та зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 5. Фінансовий результат до оподаткування страховика склав 1000 тис. грн прибутку. Убуток сформованих у відповідному звітному періоді відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності страхових резервів склав 1550 тис. грн. Водночас, убуток відповідних резервів, розрахованих за

методикою, визначеною уповноваженим органом (для цілей оподаткування) склав 1700 тис. грн.

Необхідно розрахувати величину податку на прибуток страховика та зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 6. Фінансовий результат до оподаткування страховика склав 1100 тис. грн прибутку. Приріст сформованих у відповідному звітному періоді відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності страхових резервів склав 1250 тис. грн. Водночас, приріст відповідних резервів, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом (для цілей оподаткування) склав 1200 тис. грн. Також відомо, що протягом звітного періоду страховик сплатив страховим посередникам винагороду за надані послуги щодо укладання (продовження) договорів страхування на суму 150 тис. грн, в той час, як сума нормативу витрат на виплати страховим посередникам, розрахована за методикою, визначеною уповноваженим органом, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг склала 105 тис. грн.

Необхідно розрахувати величину податку на прибуток страховика та зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 7. Фінансовий результат до оподаткування страховика склав 200 тис. грн прибутку. Приріст сформованих у відповідному звітному періоді відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності страхових резервів склав 270 тис. грн. Водночас, приріст відповідних резервів, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом (для цілей оподаткування) склав 300 тис. грн. Також відомо, що протягом звітного періоду страховик сплатив страховим посередникам винагороду за надані послуги щодо укладання (продовження) договорів страхування на суму 150 тис. грн, в той час, як сума нормативу витрат на виплати страховим посередникам, розрахована за методикою, визначеною уповноваженим органом, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг склала 160 тис. грн.

Необхідно розрахувати величину податку на прибуток страховика та зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 8. У минулому році за даними фінансового обліку податок на прибуток становить 150 тис. грн, а податкового — 130 тис. грн. У поточному році за даними фінансового обліку податок на прибуток 160 тис. грн, а податкового — 170 тис. грн. На початок минулого року за рахунками відстрочених податкових активів та зобов'язань залишків не було.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення.

Завдання 9. Страхова компанія платник ПДВ у грудні 20xx року купила ноутбук для забезпечення діяльності страхових агентів. Вартість придбання становить 25 000 грн з ПДВ, очікуваний строк експлуатації 5 років. Метод нарахування амортизації згідно наказу про облікову політику страховика —

зменшення залишкової вартості. Ліквідаційна вартість ноутбука становить 3000 грн. Частка оподатковуваних ПДВ операцій за попередній рік становила 20 %, а за результатами звітного року – 23 %.

Відобразити бухгалтерські проведення з купівлі ноутбука та нарахування амортизації за перші три місяці його використання.

Завдання 10. Страхова компанія платник ПДВ придбала будівлю за 1,2 млн. грн з ПДВ, яку повністю планує використовувати для здачі в операційну оренду протягом найближчих п'яти років, після чого планує її продати. Справедлива вартість будівлі на кінець: 1 року – 1,4 млн. грн; 2 року – 1,5 млн. грн; 3 року – 1,4 млн. грн; 4 і 5 року – 1,2 млн. грн.

Необхідно зробити всі можливі бухгалтерські проведення з посиланням на нормативні документи, в тому числі з купівлі і реалізації будівлі.

Завдання 11. Страхова компанія платник ПДВ, придбала будівлю з прилеглою до неї земельною ділянкою (яка є окремим об'єктом власності) за 3 млн. грн. Будинок буде використовуватись на 60 % для забезпечення страхової діяльності, 40% буде здаватись в операційну оренду. Земля буде здана в операційну оренду. Справедлива вартість будівлі на момент купівлі складає 2 млн. грн, а землі – 0,5 млн. грн. Також, відомо, що у минулому році страхова компанія отримала 9,5 млн. грн доходу від страхової діяльності, та 0,5 млн. грн від діяльності, що обкладається ПДВ. На кінець звітного року дохід від страхової діяльності складає – 13,5 млн. грн, а від діяльності, що оподатковується ПДВ – 1,5 млн. грн.

Необхідно зробити всі можливі бухгалтерські проведення з посиланням на нормативні документи.

Завдання 12. Страхова компанія зареєстрована платником ПДВ 15 січня звітного року, придбала у другому кварталі звітного року ксерокс за 15 000 грн з ПДВ. Ксерокс планують використовувати для страхової діяльності, та частково для надання послуг з ксерокопіювання за плату. При цьому відомо, що обсяг доходів страховика у першому кварталі склав 250 тис. грн, у тому числі 50 тис грн без ПДВ від операцій, які обкладаються ПДВ. В цілому за рік страхова компанія заробила 2,7 млн. грн від страхової діяльності і 360 тис. грн з ПДВ від діяльності, що обкладається ПДВ.

Необхідно зробити бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 13. Страхова компанія платник ПДВ придбала послуг сторонніх організацій на 120 тис. грн з ПДВ. За минулий рік загальний обсяг діяльності страховика склав 2,0 млн грн, у тому числі діяльність, яка обкладається ПДВ – 300 тис. грн з ПДВ. За звітний рік обсяг діяльності без ПДВ склав 3 млн грн, з нього 0,4 млн грн є об'єктом оподаткування ПДВ.

Необхідно зробити бухгалтерські проведення з поясненнями.

Завдання 14. Страхова компанія здійснила наступні операції:

1) 5 січня залучила перестрахового брокера та уклала договір перестраховування з перестраховиком резидентом, страхова сума за договором перестраховування 500 тис. грн, страховий тариф 1,1 %. Перестраховому брокеру сплачено винагороду у розмірі 5 % від платежів переданих у перестраховування.

2) 6 січня уклала договір перестраховування з нерезидентом та 10 січня отримала від нього 1000 дол. США у якості перестрахових платежів. Договір перестраховування набув чинності 12 січня. Курс на дату нарахування 37,95 грн/долар, на дату отримання – 37,84 грн/долар.

3) 1 лютого поточного року уклала договір страхування майна на 1 рік. Початок дії договору – 1 лютого. Страхова сума – 800 тис. грн, страховий тариф – 2,0 %. На поточний рахунок страховика страховий платіж надійшов 1 лютого поточного року.

4) 2 лютого поточного року уклала договір страхування на 1 рік за яким одночасно при укладанні договору у касу страхувальник вніс страховий платіж у сумі 8 тис. грн. У той же день 30 % отриманої суми передано у вихідне перестраховування вітчизняному перестраховику. Комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховування склала 240 грн.

5) 3 лютого поточного року уклала договір перестраховування, що вступає в силу з моменту його укладання, із вітчизняним перестраховиком та 25 березня звітного року перерахувала йому 50 тис. грн страхових платежів. Комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховування склала 500 грн.

6) 5 жовтня звітного року отримала за договором прямого страхування від страхувальника 5 тис. грн страхових платежів (договір вступає в дію з моменту одержання першого платежу), та 7 жовтня 2 тис. грн за договором вхідного перестраховування, який вступив у дію 1 жовтня звітного року.

7) 15 листопада звітного року отримала на поточний рахунок за договором співстрахування від страхувальника 15 тис. грн страхових платежів (договір вступає в дію 30 листопада звітного року), за яким іншому співстраховику належить 40 % страхових платежів, які йому перераховані 30 листопада.

8) 16 листопада уклала договір перестраховування з іноземним перестраховиком, рейтинг якого не відповідає вимогам встановлених законодавством, який вступає в силу з моменту отримання страхових платежів. У березні звітного року страховик перерахував 5 тис. доларів перестраховику. Курс НБУ на дату перерахування склав 38,00 грн за 1 долар.

9) 17 листопада уклала договір перестраховування з іноземним перестраховиком, рейтинг якого відповідає вимогам встановленим законодавством, що вступає в силу 27 листопада. 30 листопада звітного року страховик перерахував 10 тис. доларів перестраховику. Курс НБУ 27 листопада склав 38,00 грн/долар, 30 листопада – 38.1 грн/долар.

10) 18 листопада отримала на поточний рахунок за договором співстрахування від страхувальника 100 тис. грн страхових платежів (договір вступає в дію 20 листопада звітного року і діє один рік), за яким іншому співстраховику належить 40 % страхових платежів, які йому перераховані 20

листопада. 25 грудня стався страховий випадок за яким страхувальнику нараховано страхове відшкодування в сумі 30 тис. грн.

Необхідно розрахувати величину податку на прибуток страховика та податку на дохід. Зробити бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Завдання 15. Страховик нарахував дивіденди у розмірі 1 млн. грн. При цьому, 60 % акціонерів є юридичними особами платниками податку на прибуток, 40 % акціонерів є фізичними особами.

Також відомо, що на момент нарахування та сплати дивідендів податок на прибуток, ще не був сплачений.

Зробити бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

9.4. Тести

1. Особливості оподаткування страховиків податком на прибуток визначені:

- а) Законом України "Про оподаткування прибутку страховиків";
- б) Законом України "Про страхування";
- в) Податковим кодексом України;
- г) вірна відповідь відсутня.

2. Податок на дохід встановлюється в розмірах:

- а) виключно 0 %;
- б) виключно 3 %;
- в) 0 або 3 %;
- г) 0, 4, 6, 12, 15, 18 %.

3. Договір довгострокового страхування життя, це:

а) договір страхування життя строком на п'ять і більше років, який передбачає страхову виплату одноразово або у вигляді ануїтету, якщо застрахована особа дожила до закінчення терміну дії договору страхування чи події, передбаченої у договорі страхування, або досягла віку, визначеного договором;

б) договір страхування життя строком на три і більше років, який передбачає страхову виплату одноразово або у вигляді ануїтету, якщо застрахована особа дожила до закінчення терміну дії договору страхування чи події, передбаченої у договорі страхування, або досягла віку, визначеного договором;

в) договір страхування життя строком на два і більше років, який передбачає страхову виплату одноразово або у вигляді ануїтету, якщо застрахована особа дожила до закінчення терміну дії договору страхування чи події, передбаченої у договорі страхування, або досягла віку, визначеного договором;

г) договір страхування життя строком на один і більше років, який передбачає страхову виплату одноразово або у вигляді анuitету, якщо застрахована особа дожила до закінчення терміну дії договору страхування чи події, передбаченої у договорі страхування, або досягла віку, визначеного договором;

4. Мінімальний строк дії договору добровільного медичного страхування складає:

- а) 5 років;
- б) 4 роки;
- в) 3 роки;
- г) 2 роки;
- д) 1 рік.

5. Дострокове припинення договору страхування додаткової пенсії до досягнення застрахованою особою зазначеного в договорі пенсійного віку:

- а) неможливе;
- б) можливе будь-коли;
- в) неможливе, крім випадків: наявності медично підтвердженого критичного стану здоров'я (онкозахворювання, інсульт тощо) або встановлення застрахованій особі інвалідності I або II групи; виїзду страхувальника та/або застрахованої особи на постійне проживання за межі України; смерті застрахованої особи.

г) вірна відповідь відсутня.

6. Об'єкт оподаткування страховика податком на дохід, розраховується як:

а) сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих за договорами страхування і співстрахування. При цьому страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами співстрахування включаються до складу об'єкта оподаткування страховика тільки в розмірі його частки страхової премії, передбаченої договором співстрахування;

б) сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих за договорами страхування і співстрахування. При цьому страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами співстрахування включаються до складу об'єкта оподаткування у повному розмірі його частки страхової премії, передбаченої договором співстрахування;

в) сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих виключно за договорами страхування;

г) сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих виключно за договорами перестрахування.

7. Нарахований страховиком податок на дохід є різницею, яка зменшує фінансовий результат до оподаткування такого страховика:

- а) так;

- б) ні;
- в) податку на дохід не існує.

8. Фінансовий результат до оподаткування страховика збільшується на:

а) від'ємну різницю між приростом (убутком) сформованих у відповідному звітному періоді відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності страховими резервами, крім тих, що не впливають на формування фінансового результату до оподаткування страховика (за вирахуванням прав вимоги до перестраховиків у страхових резервах), та приростом (убутком) відповідних резервів, розрахованих за методикою, визначеною Національним банком України (за вирахуванням прав вимоги до перестраховиків у страхових резервах);

б) на позитивну різницю між приростом (убутком) сформованих у відповідному звітному періоді відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності страховими резервами, крім тих, що не впливають на формування фінансового результату до оподаткування страховика (за вирахуванням прав вимоги до перестраховиків у страхових резервах), та приростом (убутком) відповідних резервів, розрахованих за методикою, визначеною Національним банком України (за вирахуванням прав вимоги до перестраховиків у страхових резервах);

в) на позитивну різницю між сумою будь-яких виплат (винагород) страховим посередникам та іншим особам за надані послуги щодо укладання (продлонгації) договорів страхування та сумою нормативу витрат на виплати страховим посередникам, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику;

г) вірно б та в.

9. Який з наведених нормативних документів є базовим при здійсненні коригувань фінансового результату до оподаткування, на різниці визначені ПКУ, з метою нарахування податку на прибуток:

а) Методика формування страхових резервів за видами страхування, інших ніж страхування життя, затверджена розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.12.04 № 3104;

б) Методика формування резервів зі страхування життя, затверджена розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 27.01.04 № 24;

в) Методики визначення нормативу витрат на виплати страховим посередникам від 13.08.2019 № 1530

г) всі відповіді вірні.

10. Базою для розрахунку нормативу витрат страховика на виплати (винагороди) страховим посередникам та іншим особам (далі - база для розрахунку нормативу витрат) є:

а) сума страхових платежів, одержаних (нарахованих) страховиком протягом звітного (податкового) періоду за договорами страхування та перестраховування, зменшена на суму страхових платежів, одержаних (нарахованих) страховиком протягом звітного (податкового) періоду за договорами перестраховування;

б) сума страхових платежів, одержаних (нарахованих) страховиком протягом звітного (податкового) періоду за договорами страхування

в) сума страхових платежів, одержаних (нарахованих) страховиком протягом звітного (податкового) періоду за договорами перестраховування

г) сума страхових платежів, одержаних (нарахованих) страховиком протягом звітного (податкового) періоду за договорами страхування та перестраховування, збільшена на суму страхових платежів, переданих (нарахованих) страховиком протягом звітного (податкового) періоду за договорами перестраховування.

11. Страхові послуги надані страховиком податком на додану вартість:

а) оподатковуються;

б) не оподатковуються.

12. Нарховані страховиком дивіденди на користь нерезидента оподатковуються:

а) з доходу нерезидента за ставкою 15 %;

б) з доходу нерезидента за ставкою 18 %;

в) сплачуються за рахунок страховика-резидента у розмірі 20 % доходів нарахованих нерезиденту.

13. Суми передані у перестраховування перестраховику-нерезиденту, який не відповідає вимогам, установлених Національним банком України оподатковуються:

а) з доходу нерезидента за ставкою 15 %;

б) за ставкою 12 % від суми таких виплат за власний рахунок страховика:

в) сплачуються за рахунок страховика-резидента у розмірі 20 % доходів нарахованих нерезиденту;

г)) з доходу нерезидента за ставкою 0 %.

14. Податок з суми страхових виплат (страхових відшкодувань) на користь фізичних осіб – нерезидентів у межах договорів майнового страхування ризиків за межами України сплачується:

а) з доходу нерезидента за ставкою 15 %;

б) за власний рахунок страховика за ставкою 4 %;

в) за рахунок страховика-резидента у розмірі 15 % доходів нарахованих

нерезиденту.

г) з доходу нерезидента за ставкою 4 %

15. Базою оподаткування страховика податком на дохід є:

а) сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих страховиком за договорами страхування, співстрахування і перестрахування;

б) сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих страховиком за договорами страхування, співстрахування і перестрахування ризиків на території України або за її межами протягом звітного періоду, зменшених на суму страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих страховиком за договорами перестрахування;

в) сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих страховиком за договорами страхування і співстрахування.

16. Страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами співстрахування включаються до складу доходів страховика:

а) в розмірі його частки страхової премії, передбаченої договором співстрахування;

б) в розмірі отриманих страхових платежів за договором співстрахування;

в) взагалі не визнається доходом.

17. Страховик зобов'язаний зареєструватись платником ПДВ, якщо за попередні 12 місяців дохід за операціями, що підлягають обкладанню ПДВ перевищує:

а) 300 тис. грн. без врахування ПДВ;

б) 500 тис. грн. без врахування ПДВ;

в) 1 млн. грн. з врахуванням ПДВ;

г) 1 млн. грн. без врахування ПДВ.

18. Платник податку за підсумками календарного року здійснює перерахунок частки використання товарів/послуг в оподатковуваних операціях:

а) здійснює;

б) не здійснює.

19. Для цілей оподаткування під доходами, отриманими нерезидентом із джерелом їх походження з України, розуміються:

а) проценти, дисконтні доходи, що сплачуються на користь нерезидента, у тому числі проценти за позиками та борговими зобов'язаннями, випущеними (виданими) резидентом;

б) дивіденди, які сплачуються резидентом;

в) роялті;

г) фрахт;

д) всі відповіді вірні.

Тема 10. ФІНАНСОВА ТА СПЕЦІАЛЬНА ЗВІТНІСТЬ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

10.1. Питання для самоконтролю

1. Наведіть існуючі особливості складання фінансової звітності страховиками.
2. З якого року страховики складають фінансову звітність за МСФЗ?
3. Наведіть перелік основних МСФЗ, які слід використовувати при складанні фінансової звітності страховика.
4. У якому МСФЗ наведено основні вимоги щодо складання та подання фінансової звітності страховиком.
5. З яких звітів складається повний комплект фінансової звітності.
6. Наведіть сутність та строки подання Звіту про управління.
7. В які терміни страховики подають проміжну фінансову звітність?
8. Чи існують особливі вимоги до складання та подання звітності страховиками з боку НБУ?
9. В якому форматі страховики подають звітність до НБУ?
10. Чи передбачено МСФЗ стандартизовані форми фінансової звітності?
11. Наведіть основні статті Звіту про фінансовий стан, які мають бути в нього включені.
12. Сфера дії якого МСФЗ поширюється виключно на страховиків (перестраховиків)?
13. За яких умов страховики можуть подати додаткові рядки статей, заголовки та проміжні підсумки у звіті про фінансовий стан?
14. Які існують класифікації щодо розкриття інформації у Звіті про фінансовий стан?
15. Наведіть приклади поточних та непоточних активів.
16. Наведіть приклади поточних та непоточних зобов'язань.
17. Наведіть складові власного капіталу страховика.
18. Чи є у структурі власного капіталу страховика відмінності у порівнянні з виробничим підприємством?
19. Чи можуть страхові резерви бути непоточними?
20. Наведіть основні статті Звіту про прибутки та збитки.
21. Наведіть існуючі підходи згідно МСФЗ до класифікації витрат, визнаних у прибутку чи збитку.
22. Наведіть приклади статей Звіту про прибутки та збитки, побудованого за методом характеру витрат.
23. Наведіть приклади статей Звіту про прибутки та збитки, побудованого за методом функції витрат.
24. Наведіть номер та назву МСФЗ яким визначено умови до складання Звіту про зміни у власному капіталі.
25. Наведіть основні складові звіту про зміни у власному капіталі страховика.

26. Чи зміна облікової політики має на вплив на показники Звіту про зміни у власному капіталі?

27. Наведіть номер та назву МСФЗ яким визначено умови до складання Звіту про рух грошових коштів.

28. За якими видами діяльності подається звіт про рух грошових коштів у страховика?

29. Наведіть види дозволених методів для складання Звіту про рух грошових коштів страховиками України.

30. За яким методом складання Звіту про рух грошових коштів визначаються грошові потоки від операційної діяльності шляхом коригування прибутку або збитку?

31. Чи включаються негрошові операції до Звіту про рух грошових коштів?

32. Наведіть приклади надходжень від операційної діяльності.

33. Наведіть класи виплат грошових коштів від операційної діяльності.

34. Наведіть приклади грошових потоків від (для) інвестиційної діяльності.

35. Наведіть приклади грошових потоків від (для) фінансової діяльності.

36. Наведіть приклади грошових потоків від (для) операційної діяльності за непрямим методом складання Звіту про рух грошових коштів.

37. Чи вимоги МСФЗ 17 мають вплив на примітки страховика?

38. Наведіть основні складові елементи облікової політики страховика, яка має бути зазначена у примітках до звітності.

39. Яким нормативним документом встановлено спеціальні форми звітності страховика?

40. В якому форматі подаються файли з показниками звітності подаються до Національного банку України?

41. Наведіть періодичність подання та звітні періоди щодо проміжної спеціальної звітності страховика.

42. Наведіть періодичність подання та звітні періоди щодо річної спеціальної звітності страховика.

43. Що в себе включає пояснювальна записка страховика?

44. Які є вимоги до звітності страхових брокерів?

45. Наведіть назви файлів з показниками звітності, що подаються до Національного банку України у форматі XML страховими брокерами.

46. Наведіть строки подання страховими брокерами звітності до НБУ.

10.2. Теми рефератів

1. Особливості застосування МСФЗ страховиками України.
2. Особливості фінансової звітності страховиків.
3. Особливості застосування страховиками таксономії за МСФЗ при складанні фінансової звітності страховиками України.
4. Мета, зміст та основні завдання МСФЗ 17.
5. Проблеми відображення страхових контрактів в обліку та звітності.
6. Системи звітування страхових посередників в Україні.

10.3. Завдання для розв'язання

Завдання 1. Залишки на рахунках страхової компанії станом на 1.01.20_р становили:

Засоби та джерела їх утворення	Сума, грн
Основні засоби, собівартість	510 000
Накопичена амортизація основних засобів	260 000
Нематеріальні активи, собівартість	70 000
Накопичена амортизація нематеріальних активів	33 000
Акції інших підприємств (не дають суттєвого впливу)	75 000
Матеріали	13 000
Малоцінні та швидкозношувані предмети	25 000
Готівка (вказана сума також є лімітом каси)	4000
Поточний рахунок	25 000
Державні довгострокові облігації	60 000
Довгострокові банківські депозити	671 700
Кредиторська заборгованість за розрахунками з постачальниками	120 000
Заборгованість з:	
— з податку на прибуток	14 000
— з податку на доходи фізичних осіб	8 000
— ЄСВ	7700
Розрахунки за заробітною платою	22000
Дебіторська заборгованість за позитивно вирішеними регресними вимогами	88000
Статутний капітал	520 000
Резервний капітал	150 000
Нерозподілений прибуток	140 000
Страхові резерви:	
— резерв незароблених премій	70 000
— резерв заявлених, але не виплачених збитків	6000
— резерв збитків, які виникли, але не заявлені	7000
— резерв коливань збитковості	8000

Операції за звітний період:

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн
1	2	3
1.	Нараховано страхові платежі за договорами майнового страхування на суму (на дату вказану в договорі)	142 000
2.	Отримано страхові платежі готівкою за договорами страхування майна	11 000
3.	Отримано страхові платежі безготівково за договорами страхування майна	90 000
4.	Передано перестраховику за договорами страхування майна	14 200
5.	Укладено договорів страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів на суму	25 000
6.	З них передано в перестраховання	5000
7.	Повернено надлишково отримані страхові платежі від страхувальників майна	3000
8.	Отримано дохід від операційної оренди	30 000

9.	Нараховано та отримано доходи за облігаціями	6000
10.	Нараховано та отримано доходи за депозитами розміщеними в банках	3000
11.	Отримано винагороди від перестраховика	5500
12.	Виплачено страхових відшкодувань зі страхування майна	3700
13.	Надходження готівки до каси з поточного рахунку	125 000
14.	Погашено дебіторську заборгованість за страховими платежами готівкою	5000
15.	Видано з каси коштів на відрядження	3500
16.	Видано з каси сум страхового відшкодування	1600
17.	Виплачено з каси одноразової допомоги у зв'язку з народженням дитини	3000
18.	Надійшли кошти на поточний рахунок від реалізації цінних паперів (балансова вартість – 11000)	12 400
19.	Перераховано банку за розрахунково-касове обслуговування	470
20.	Оплачено рахунки за телефонний зв'язок	310
21.	Надійшло дивідендів	10 300
22.	Нараховано заробітної плати штатним працівникам та страховим агентам (5 чол., з них 1 потерпілий від Чорнобильської катастрофи 1 категорії, 1 — учасник бойових дій, 1 — пенсіонер, 1 — мати, яка має 4-х дітей до 18 років). Заробіток усім працівникам нараховано в однаковій сумі за кожен місяць періоду.	45 000
23.	Нараховано єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	?
24.	Витрати на відрядження директора	6400
25.	Видано заборгованість за заробітною платою на початок періоду	
26.	Оплата послуг аварійних комісарів	1800
27.	Отримана оплата за надані консультаційні послуги у сфері страхування	5900
28.	Нараховано та виплачено дивідендів учасникам-юридичним особам за минулий рік	19 500
29.	Списано основних засобів:	63000
	— собівартість	
	— накопичена амортизація	60000
30.	Оприбутковано надлишків малоцінних та швидкозношуваних предметів, які встановлені інвентаризацією	530
31.	Перераховано у централізовані страхові резервні фонди	24 000
32.	Страхові резерви на кінець періоду:	
	— резерв незароблених премій	75 000
	— резерв заявлених, але не виплачених збитків	5000
	— резерв збитків, які виникли, але не заявлені	4000
	— резерв коливань збитковості	6000
33.	Придбано 20 тройських унцій золота за ринковим курсом 60,0 тис. грн за тройську унцію, курс НБУ на дату придбання 67,0 тис. грн, а на дату звітності — 68,023 тис. грн за тройську унцію	

Необхідно: скласти Звіт про фінансовий стан на початок періоду й зробити можливі бухгалтерські проведення з посиланням на нормативні документи та їх обґрунтуванням. Доходи та витрати, якщо інше не вказано, вважати оплаченими.

Завдання 2. На основі даних завдання 1 необхідно скласти Звіт про фінансовий стан страховика, станом на початок та кінець звітного періоду.

Завдання 3. На основі даних завдання 1 необхідно скласти Звіт про прибутки та збитки страховика за звітний період.

Завдання 4. На основі даних завдання 1 необхідно заповнити за прямим методом Звіт про рух грошових коштів страховика за звітний період.

Завдання 5. На основі даних завдання 1 необхідно визначити та перерахувати вити спеціальної звітності страховика, в яких мають бути відображені наслідки відповідних операцій.

10.4. Тести

1. МСБО 1 передбачає стандартну форму балансу:

- а) так;
- б) ні.

2. Згідно з МСБО 1 об'єкти, що представлені у Звіті про фінансовий стан, повинні бути класифіковані як поточні та непоточні:

- а) так;
- б) так, за винятком випадків, коли структура звіту на основі ліквідності більш доречна;
- в) ні.

3. Зобов'язання за відкладеними податками завжди наводяться як:

- а) непоточні активи;
- б) поточні активи;
- в) непоточні зобов'язання;
- г) поточні зобов'язання.

4. МСБО 1 "Подання фінансових звітів" вимагається (як мінімум) включати до Звіту про прибутки та збитки за період такі рядки:

- а) дохід;
- б) фінансові витрати;
- в) частину прибутку і збитку асоційованих та спільних підприємств, обліковану з використанням методу участі в капіталі;
- г) податкові витрати;
- д) всі відповіді вірні.

5. Методу характеру витрат притаманні:

- а) матеріальні витрати, оплата праці, амортизація, інші витрати;
- б) собівартість продажу, адміністративні витрати, витрати на збут.

6. Звіт про рух грошових коштів подається у розрізі:
- а) операційної та фінансової діяльності;
  - б) основної та неосновної діяльності;
  - в) інвестиційної, фінансової та операційної діяльності.

7. За міжнародним стандартом фінансової звітності 7 “Звіт про рух грошових коштів” визначення обсягу руху грошових коштів може здійснюватись:

- а) лише за прямим методом;
- б) лише за непрямим методом;
- в) як за прямим так і непрямим методом.

8. МСФЗ 17 має назву:

- а) звіт про власний капітал;
- б) звіт про прибутки та збитки;
- в) страхові контракти;
- г) звіт про рух грошових коштів.

9. Спеціалізована звітність страховика буває:

- а) проміжна та річна;
- б) лише проміжна;
- в) лише річна.

10. Класифікаційна система, яка може бути використана для ідентифікації та структурування інформації з метою полегшення її пошуку та обробки користувачем, це:

- а) план рахунків;
- б) таксономія;
- в) вірна відповідь відсутня.

11. Повний комплект фінансової звітності включає:

- а) звіт про фінансовий стан на кінець періоду;
- б) звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід за період;
- в) звіт про зміни у власному капіталі за період;
- г) звіт про рух грошових коштів за період;
- г) примітки, що містять суттєву інформацію про облікову політику та інші пояснення.
- д) всі відповіді вірні.

12. Страховик подає поточні та непоточні активи і поточні та непоточні зобов'язання як окремі класифікації у своєму звіті про фінансовий стан:

- а) завжди;
- б) тільки у випадку якщо він обрав класифікацію поточні/непоточні;

в) за винятком випадків, коли подання, що базується на ліквідності, надає інформацію, що є обґрунтованою та більш доречною.

г) тільки у випадку якщо він обрав класифікацію поточні/непоточні та не обирає подання, що базується на ліквідності, яке надає інформацію, що є обґрунтованою та більш доречною.

13. Страховику дозволяється подавати деякі з його активів та зобов'язань, застосовуючи класифікацію на поточні / непоточні, а інші в порядку ліквідності, коли це забезпечує обґрунтовану та більш доречну інформацію:

- а) так;
- б) ні.

14. Час між придбанням активів для переробки та їх реалізацією у грошові кошти або еквіваленти грошових коштів, це:

- а) поточний період;
- б) непоточний період;
- в) операційний цикл суб'єкта господарювання;
- г) вірна відповідь відсутня.

15. Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах як правило у Звіті про фінансовий стан відображають у складі:

- а) поточних активів;
- б) непоточних активів;
- в) статті «Грошові кошти та їх еквіваленти».
- г) вірна відповідь відсутня.

16. Страхові резерви у Звіті про фінансовий стан відображають у складі:

- а) власного капіталу;
- б) зобов'язань;
- в) залежно від виду страхового резерву у власному капіталі та/чи зобов'язаннях.
- г) вірна відповідь відсутня.

17. Звіт про прибутки та збитки, побудований за методом характеру витрат включає статті:

- а) дохід від звичайної діяльності; інший дохід; сировина та витратні матеріали; витрати на виплати працівникам; витрати на амортизацію; інші витрати;
- б) дохід від звичайної діяльності; собівартість реалізації; валовий прибуток; інший дохід; адміністративні витрати; витрати на збут; інші витрати.

Робочий план рахунків страховика для виконання практичних завдань

Код рахунка (субрахунка)	Найменування рахунка (субрахунка)
1	2
231	Витрати з обов'язкового страхування
232	Витрати з обов'язкового страхування
233	Витрати зі страхування життя
234	Витрати інвестиційної діяльності
235	Витрати фінансової діяльності
236	Витрати іншої діяльності
35	Поточні фінансові інвестиції
363	Розрахунки із страховальниками
3631	Розрахунки із вітчизняними страховальниками
3632	Розрахунки з іноземними страховальниками
364	Розрахунки із страховими посередниками
365	Розрахунки з перестраховальниками
3651	Розрахунки з вітчизняними перестраховальниками
3652	Розрахунки з іноземними перестраховальниками
37	Розрахунки з різними дебіторами
378	Розрахунки з перестраховальниками за депонованими преміями
471	Забезпечення виплат відпусток
472	Додаткове пенсійне забезпечення
474	Забезпечення інших витрат і платежів
477	Забезпечення матеріального заохочення
491	Технічні резерви
4911	Резерв незароблених премій
4912	Резерв заявлених, але не виплачених збитків
4913	Резерв збитків, які виникли, але не заявлені
4914	Резерв коливань збитковості
4915	Резерв катастроф
492	Резерви із страхування життя
4921	Резерви довгострокових зобов'язань (математичні резерви)
49211	Резерв нетто-премій
49212	Резерв витрат на ведення справи;
49213	Резерв бонусів
49214	Резерв вирівнювання
4922	Резерв належних виплат страхових сум
49221	Резерв заявлених, але не врегульованих збитків
49222	Резерв збитків, що виникли, але не заявлені

1	2
493	Частка перестраховиків у технічних резервах
4931	Частка перестраховиків у резерві незароблених премій
4932	Частка перестраховиків у резерві заявлених, але не виплачених збитків
4933	Частка перестраховиків у резерві збитків, які виникли, але не заявлені
4934	Частка перестраховиків у резерві коливань збитковості
4935	Частка перестраховиків у резерві катастроф
494	Частка перестраховиків у резервах із страхування життя
4941	Частка перестраховиків у математичних резервах
49411	Частка перестраховиків у резервах нетто-премій
49412	Частка перестраховиків у резерві витрат на ведення справи
49413	Частка перестраховиків у резерві бонусів
4942	Частка перестраховиків у резерві належних виплат страхових сум
49421	Частка перестраховиків у резерві заявлених, але не врегульованих збитків
49422	Частка перестраховиків у резерві збитків, що виникли, але не заявлені
495	Результат зміни технічних резервів
4951	Результат зміни резерву незароблених премій
4952	Результат зміни резерву заявлених, але не виплачених збитків
4953	Результат зміни резерву збитків, які виникли, але не заявлені
4954	Результат зміни резерву коливань збитковості
4955	Результат зміни резерву катастроф
496	Результат зміни резервів із страхування життя
4961	Результат зміни резервів довгострокових зобов'язань
4962	Результат зміни резерву належних виплат страхових сум
631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками
632	Розрахунки з іноземними постачальниками
633	Розрахунки з учасниками ПФГ
671	Розрахунки за нарахованими дивідендами
672	Розрахунки за іншими виплатами
681	Розрахунки за одержаними авансами
682	Внутрішні розрахунки
683	Внутрішньогосподарські розрахунки
685	Розрахунки з іншими кредиторами
6851	Розрахунки з вітчизняними страхувальниками
6852	Розрахунки з вітчизняними перестраховиками
6853	Розрахунки з вітчизняними страховими брокерами
6854	Розрахунки з іноземними страхувальниками
6855	Розрахунки з іноземними перестраховиками
6856	Розрахунки з іноземними страховими брокерами
703	Дохід від реалізації робіт і послуг
7031	Дохід від реалізації страхових послуг (подальша деталізація за видами)
7032	Дохід від реалізації інших робіт та послуг (подальша деталізація за видами)
7051	Перестраховування вітчизняними перестраховиками

1	2
70511	Страховання життя
70512	Особисте страхування
70513	Страховання майна фізичних осіб
70514	Страховання майна юридичних осіб
70515	Страховання наземного транспорту
70516	Страховання відповідальності
70517	Облігаторне страхування
7052	Перестраховання іноземними перестраховиками
719	Інші доходи від страхової діяльності
7191	Комісійні винагороди за перестраховання
7192	Частки від страхових сум та страхових відшкодувань, належні до сплати перестраховиками
7193	Повернуті суми із централізованих страхових резервних фондів
7194	Повернуті суми страхових резервів, інших, ніж резерв незароблених премій
7195	Інші доходи від страхової діяльності
7196	Інші операційні доходи
76	Страхові платежі
761	Страхові премії
7611	Страховання життя
7612	Особисте страхування
7613	Страховання майна фізичних осіб
7614	Страховання майна юридичних осіб
7615	Страховання наземного транспорту
7616	Страховання відповідальності
7617	Державне обов'язкове особисте страхування
762	Перестраховальні премії (вхідне перестраховання)
903	Собівартість реалізованих робіт і послуг
904	Виплати страхового відшкодування та страхових сум
9041	Страхові виплати за добровільними видами страхування
9042	Страхові виплати за обов'язковими видами страхування
9043	Страхові виплати за договорами страхування життя
981	Податок на прибуток від звичайної діяльності
9811	Податок на прибуток від страхової діяльності
9812	Податок на прибуток від іншої діяльності

Приклад оформлення вирішення завдання

Завдання. За рік страхова компанія, що надає послуги з обов'язкового державного страхування спортсменів вищих категорій, отримала страхових платежів у розмірі 150000 грн. У звітному році один спортсмен у результаті отриманих травм під час змагань отримав III групу інвалідності. Місячна сума грошового утримання застрахованого за останньою посадою складала 1500 грн.

Необхідно зробити можливі бухгалтерські проведення з поясненнями та посиланням на нормативні документи.

Розв'язок до прикладу 4.5:

При вирішенні задачі слід враховувати Порядок та умови обов'язкового державного страхування спортсменів вищих категорій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 травня 1995 р. № 378.

Обов'язкове державне страхування спортсменів збірних команд України здійснюється на випадок: загибелі або смерті застрахованого під час підготовки до змагань та участі в них; втрати застрахованим працездатності внаслідок поранення, контузії, травми або каліцтва, захворювання чи інвалідності, що сталися під час підготовки до змагань та участі в них.

Страхові платежі сплачують Мінмолодьспорт, Міноборони, МВС, Служба безпеки (далі - страхувальник) до 25 числа кожного місяця у розмірі 5 відсотків фонду оплати праці, включаючи встановлені чинним законодавством доплати та надбавки застрахованим за минулий місяць. Облік надходжень страхових платежів і виплат страхових сум із зазначеного виду страхування, повинен вестися окремо від надходжень і виплат за іншими видами страхування. Витрати страхової організації (далі - страховика) на здійснення страхування не повинні перевищувати 6 відсотків страхових платежів. Максимальний розмір виплат страховика (далі - страхова сума) встановлюється у розмірі десятирічного грошового утримання застрахованого спортсмена за його останньою посадою.

Страховик виплачує страхові суми у разі:

а) загибелі або смерті застрахованого під час підготовки до змагань та участі в них його спадкоємцям - у розмірі десятирічного грошового утримання застрахованого за останньою посадою, яку він займав;

б) втрати застрахованим працездатності внаслідок поранення, контузії, травми або каліцтва, що сталися під час підготовки до змагань та участі в них, - у розмірі, який визначається з розрахунку середньої заробітної плати пропорційно терміну втрати працездатності, встановленого медичним закладом, за умови, що ушкодження здоров'я застрахованого віднесено до категорії тяжких травм згідно з медичною класифікацією травм, затвердженою МОЗ;

в) установлення застрахованому інвалідності в період чинності договору страхування, до якої призвів нещасний випадок, що стався під час підготовки до змагань або участі в них:

I групи - 100 відсотків страхової суми;

II групи - 80 відсотків страхової суми;

III групи - 60 відсотків страхової суми.

Виплата страхових сум, зазначених у підпунктах "б" і "в", проводиться з урахуванням раніше виплачених страхових сум за цей страховий випадок.

Визначимо суму відшкодування за страховим випадком, наслідком якого стало отримання III групи інвалідності: $1500 * 12 * 10 * 0,6 = 108000$ грн.

На рахунках бухгалтерського обліку будуть відображені такі записи:

Господарська операція	Дебет	Кредит	Сума, грн
Нараховано страхові платежі	36	76	150000,00
Отримано платежі	311	36	150000,00
Відображено дохід від надання страхових послуг	76	703	150000,00
94 % суми платежу направлено в резерв з цього виду страхування	496	492	141000,00
Списується результат зміни резерву з обов'язкового страхування медичних працівників на випадок інфікування ВІЛ за рахунок бюджету	949	496	141000,00
Нараховано відшкодування за 30 днів тимчасової непрацездатності	904	685	108000,00
Виплачено відшкодування	685	311	108000,00
Списано з резерву використану суму	492	719	108000,00
Визнано дохід на невикористану суму резерву	492	719	33000,00

Рекомендована література

Основна

1. Глосарій за МСФЗ: метод. вказ. до самост. роботи з дисциплін «Міжнародні стандарти фінансової звітності», «Облік і звітність в страхових організаціях», «Облік і звітність в банках» і «Облік і оподаткування в зарубіжних країнах» та інш. дисциплін циклу проф. підготовки для здобувачів перш. (бакалавр.) рівня вищ. освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / уклад.: О. О. Сидоренко, Т. В. Клименко. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2023. - 58 с.
2. Гончаренко О.О. Бухгалтерський облік у небанківських фінансово-кредитних установах: теорія, методологія та організація: монографія; Держ. ВНЗ «Ун-т банк. справи». Харків : Новий курс, 2019. 447 с.
3. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 № 436–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
4. Лень В.С., Сидоренко О.О. Облік і аудит у страхових організаціях: навч. посіб. 3–те вид., випр. і доповн. / за ред. Лєня В.С. Київ: Каравела, 2018. 460 с.
5. Методика формування резервів із страхування життя: затв. розпорядженням Держкомфінпослуг від 27.01.2004 № 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0198-04#Text>
6. Методика формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя: затв. розпорядженням Держкомфінпослуг від 17.12.2004 № 3104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05#Text>
7. Міжнародні стандарти фінансової звітності в перекладі 2022 року (МСФЗ, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ.) URL: https://mof.gov.ua/uk/translation_of_international_financial_reporting_standards_2022_updated-576
8. Пархоменко В. М., Малюга Н. М. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб. Київ: 2019. 120 с
9. Плиса В.Й. Страхування: підручник. 2-ге вид, випр. й доп. Київ: Каравела, 2019. 512 с.
10. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 № 2755–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
11. IFRS Taxonomy 2021, A view organised by financial statement—in Ukrainian URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/standards/taxonomy/translations/ukrainian/2021/ukrainian-taxonomy-iti-2021-fs.pdf>
12. Trotman K. Financial Accounting: An Integrated Approach / K. Trotman, E. Carson, K. Morgan. – Sydney : Cengage Learning Australia, 2019. 744 p
13. Accounting in Foreign Countries [Electronic resource] / N. Skorobogatova ; Igor Sikorsky KPI. Electronic text data. Kyiv : Igor Sikorsky KPI, 2020. 162 p. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/41139/1/Accounting-in-Foreign-Countries_Skorobogatova.pdf

Допоміжна

1. Положенням про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика від: затв. розпорядженням Нацкомфінпослуг від 07.06.2018 № 850. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18#Text>

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

3. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Сидоренко О. О. Окремі особливості оподаткування страховиків податком на прибуток. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : V Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 27 листопада 2019 р.) : тези доповідей. Чернігів : ЧНТУ, 2019. С. 157-158.

5. Сидоренко О.О. Визнання активів з права користування та окремі аспекти організації їх обліку. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 6 (117). С. 188-192.

6. Сидоренко О.О. Організація обліку доходів страховика від інвестування коштів технічних резервів у прийнятні активи з урахуванням вимог податкового законодавства. Державний фінансовий контроль, незалежний аудит та аналіз: проблеми та перспективи розвитку: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 28 листопада 2019 р., м. Ірпінь. С. 262-266.

7. Сидоренко О.О. Організація обліку отримання дивідендів від нерезидентів з урахуванням вимог Податкового кодексу України. Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті Європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації: матеріали IX міжнародної науково-практичної конференції / [відповідальні за випуск: проф. Куцик П.О., проф. Воронко Р.М., доц. Марценюк Р.А.]. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2021. С. 442-444.

8. Сидоренко О.О. Особливості визнання інвестиційної нерухомості, отриманої в оренду відповідно до МСФЗ. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : VI Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 27 листопада 2020 р.) : тези доповідей. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2020. С. 14-16.

9. Сидоренко О.О. Особливості відображення в обліку доходів від передачі інвестиційної нерухомості в операційну оренду. «Інноваційний розвиток інформаційного суспільства: економіко-управлінські, правові та соціокультурні аспекти»: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених (м. Чернігів, 17 грудня 2019 р.) / Черніг. нац. технол. ун-т. Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2019. С.181-182.

10. Сидоренко О.О. Особливості відображення в обліку та звітності активів з права користування. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : VI Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернігів, 27 листопада 2020 р.) : тези доповідей. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2020. С.33-35.

11. Сидоренко О.О. Особливості обліку податкових зобов'язань у разі придбання запасів, які плануються або будуть використані в неоподатковуваній чи звільненій від оподаткування діяльності. Юність науки – 2021: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 25-26 березня 2021 р.): у 2-х ч. Ч.1 / НУ «Чернігівська політехніка». Чернігів, 2021. С.116-117.

12. Сидоренко О.О. Управлінський облік страхових резервів у страхових компаніях. *Формування фінансово-економічної системи управління в сучасних ринкових умовах*: монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. В.Г. Маргасової, к.е.н., О.О. Андросенко. Чернігів : ЧНТУ, 2019. С. 176-187.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. Верховна Рада України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>

2. Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua>

3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського: веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

4. Національний банк України: веб-сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>

5. Облік і звітність в страхових організаціях. Система дистанційного навчання Moodle НУ «Чернігівська політехніка». URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=6117>

ДЛЯ ПОДАТОК